

קיתור הקדמת המחבר: ועיניכם תראהנה בנים בני בנים כשתלי דתים סבכ' נשלחכם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עשר גם כבוד לא טופו מזרעם.

גליון

מִשְׁנָה לְשׂוֹן הַמִּבְנָא

פרשת בחר

אות ד

פרשת בחוקותי

אות א

דרוש מותך הספר המוסוג 'ודע שמשון' שהבר האון המקובל
האלוקי חסידא רבנן **שמעון חיים ב"ר**
נחמן מיכאל נחמני ולה"ה
מה"ס 'ודע שמשון' ותולדות שמשון'
שהי לפניו כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע
והבטיח שהלומד בחידושים וספריו יזכה לישועות בני חי ומווני
נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומובואר בתוספת ציונים והארות
ויל על ידי מוסדות וду שמשון
שע"י האיגוד העולמי להפצת תורה וду שמשון

הווצאת והפצת קונטראס
'זרע שמשון המבוואר'
 נתפס
 לעילוי נשיטר

אבי יוקר
אברהם בן אסתר
להן ז"ל
 נלב"ע י"ב תשרי תש"פ
 תג'ז.ב.ה.

הוקדש ע"י בנו
 זמייר המחבר ייעוד לו
 להצלחה ולברכה
 כלל משאלות לטנו ובכלל צרכי

לשוחחות של ברכה בכל עת
זוקד זרע שמשון
 ארץ ישראל 02-80-500-500
 אהה"ב 347-496-5657

ז"ל ע"י האיגוד העולמי
 להפצת תורה
"זרע שמשון"

לקבות תולין א"ל לולחו לישיל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב כהנים בינוי אaskupp
ZERA SHIMSHON
 C/O B PASKESZ 1645 8 ST
 BROOKLYN NY 11204
 347-496-5657
 mbpaskesz@gmail.com

אהה"ק

הריב ישראיל זילברברג
 05271-66450

ניזון לשילוח תרופות והצחות
 לוכות ולעיגן ללחות תל-הרכזאות
 והפצת הגלגולנות והסברים.

ניזון להפקור בנק טרכטבל (17) סניף
 מס' 71713028 פ"ש עד שמשון,
 כמו כן ניזון מתרומות בברשות אשראי

זיהה הגדרק ודירות תורדות הקודושים וכן מכל
 וזה וצקה, וושטף לאלה להלצות ועל הסביבות
 בני חי ומוות ועל טב סלה
 כהרטוטו.
 בפרקית סדיי.

הודעה ובקשה:

השותפלנו להעניק דבריך בברוך לנו ובראשך טרי ערך יוכן ששיתני רדי, אלכם דברי רבינו עופקם נמי ים ואון בכונתנו כל להונגר ולופר שהשנו את עסוק ודבריו ויעוני, ובוא לא ללבונ בבחבבב שזה פורש ברוחול בדבורי, ובכט' גאנ פונט אל הולפניין ר"ה, שבאמ' הטעיא בדער שאמא בין ווינצ'עלים קהנה אחד דברי חיל', או בברונו קרכטונג, בראאל אל עלי עטנו קרכטוש וווע' הויה להלונתכם כי אם עליינו, ובלשוננו טעהה לוי מוהלדים אמרין בין ווינצ'עלים ודרבים יהוד אאילם בברנת דנבי. ביעט, אנא סנט שיטציא לדרו בעידי טעטל לאתקם ולשלטן בטהוותה והאטן, ובהו יהוד גולע עטנו מבכי ודרט. כמו כן נשמה ללבול העירות ואידאות לשיפורים כלב סוג שהוא לתעלת הולופט, כי באס הטעיא טעות ושיאו מכל סוג שהוא, אנא תידייעו אוננו עלך ובזאו על הברכה.

פָּרָשָׁת בְּהֵר

ד

פרק קמא דבבא ברהא (י, א), מאי דיל', אמר רבי יוחנן, אל מלא מקרא דכתיב (משלי יט, ז) 'מליה ה' חונין בותוב או אפ' ש לא אמרו, בכוכול, עבד

מאקרים ז"ל
מליה ה' חון
כל, בכוכול
עבד ליה
לאיש מליה

זֶרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְבוֹאָר

ד

כשם קיימים המצוות שלא לשם שכר, אין נחשב לריבית מה שהקב"ה מוסיף שכר עליהם

בפסוק, או אפ' ש לא אמרו - לא היה ניתן להאמיר חידוש כזה מסברתו, שהקב"ה מהשיב את הנורן צדקה כמו שהלוהו להקב"ה, והרי שבכוכול נעשה הקב"ה עצבר לנוטן הצדקה, עד שיחזיר לו מה שנתן לצדקה, וכמו שכותוב (משלי כב, ז) 'עבד לזה לאיש מליה' - הלוה משועבד למלווה ומוחזיב להחזיר לו את מעות בתיב - אם לא היה דבר זה כתוב

דקודק בפסוק 'מליה ה' חון דיל' לפי מה שהקב"ה מחשב לו מנוטן הצדקה

בגמרא בפרק קמא דבבא ברהא (י, א)³ דרשנו, מאי דכתיב (משלי יט, ז) 'מליה ה' חונין דיל' - החנן את העניים, ונותן להם צדקה, הרי הוא כאילו מלוה להקב"ה שמתחייב להחזיר לו את המעוות שננתן לעניהם. אמר רבי יוחנן, אל מלא מקרא בתיוב - אם לא היה דבר זה כתוב

ציוונים ומקורות

וכביכول הקב"ה משועבד אליו לפניו. ובשות' בית הלוי (דרושים דרوش לצדקה) הביא לשון המדרש (ויק"ר לד, ב) לגבי נתינת צדקה לעני, וזה לשון המדרש, כתיב 'נותן לחם לכל בשראי' בא והחטף לו את המזויה - נתינת צדקה], אמר الكرוש ברוך הוא עלי לשלם לו גמולו. בביראר הבית הלוי, דהינו שהחונן את הדול, כשנותן מעות לעני הרי הוא מלוהו להקב"ה, ולא להעני. ד. לשון הפסוק 'עשיר בירושים ימושל ועבד לזה לאיש מליה'. ופירש במצוות דוד, וזה לשונו, העשיר בדעתו ימושל בעני הדעת, וכן עבד לו לאיש מלוהו, רצח לומר, כמו שהלוה הוא מוכנע להמלוה על כי לו די מחסרו, כן ימושל החכם בעני הדעת, על כי ישפיק להם שאלותם בדבר החכמה. וראה פירוש רבינו יונה, שהלוה משועבד למלווה ונושא את פניו. ה. במחהש"א (ח"א ד"ה מה דכתיב) ביאר, שמולה בכל מקום הוא שם התואר לאיש המלווה מעותו

א. לשון הגמרא, אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב 'מליה ה' חון דיל', אל מלא מקרא כתוב اي אפשר לאומרו, בכוכול, עבד לו לאיש מלוה. ופירש רשי (ד"ה מליה), החנן דלים נעשה מלוה להקב"ה, וכתיב עבד לו לאיש מלוה. וכדברי הגמרא הוא במדרשו בפרשtiny (ויק"ר לד, ב) על הפסוק 'כי ימוך אחיך', וזהו קשר עניין מאמר זה לפרשתינו. וגם שבפרשתינו נתרש האיסור להלוות לישראל בבריתם, שדן בו רבינו בהמשך המאמר. ב. לשון הפסוק, 'מלוה ה' חון דיל וגמלו ישלם לו'. ופירש רשי, מליה ה' חון דיל וגמרו ישלם לו - כשייחלה ויטה למות, צדקתו מליצה עליו לפני מותה הדין לומר, העני היהת נפשו מרוכשת לצאת ברעב, וזה פירנסה והחוירה לגופה, אף אני אחזר לו نفسه. ג. במתicutות עולם להמהר"ל (נתיב הצדקה פ"ד) ביאר, שהקב"ה ברא את כל העולם ואת העני, והוא צורך לפונסן, ולפיכך מי שhone את הדל הוא מלוה אל הקב"ה,

וּמִצָּא חַיִם' וּכְיו', מִשּׁוּם דָּרוֹדָף צְדָקָה,
וּמִצָּא צְדָקָה. אֵלָא לוֹמֵר לְהָ, כֹּל הַרוֹדָף
צְדָקָה, הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמְצֵיא לֹ
מְעוֹת לְעֹשֹׂות מֵהֶם צְדָקָה.

וּמִשּׁוּם הַכִּי, הַיק קָרָא לוֹמֵר בְּלֹוֶרֶת,
הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְלֻחָה לְמַיִם
שְׁחוֹגֵן דָּל, שְׁפָמְצֵיא לֹ
מְעוֹת בְּרִי

לֹוה לְאִישׁ מְלוֹה, ע"ב. יִשׁ לְדַקְדַּקָּה,
שְׁחִיה לֹו לְכַתְבָּה 'חַזְנִין דָּל מְלוֹה ה'',
וְלֹמַה הַקְדִּים 'מְלוֹה ה'', שְׁאַיִן חַלְשָׁוֹן בֶּל
בֶּקֶד מְדַקְדַּקָּה.

וַיַּתְרַץ עַם מַאי רַאֲמְרִין הַתָּם בְּסִמוֹךְ
(ט, ב), אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי
דְּכַתְּבָ (מִשְׁלֵי כָּא, כָּא) 'רַדְף צְדָקָה וְחַסְדָּה

זֶרַע שְׁמַשׁוֹן הַמְבוֹאָר

צְדָקָה - יָעַשְׂ שִׁבְוא לִידֵי עֲנִיות, וַיַּצְטַרְךָ
לִמְצֹוא אֲנָשִׁים שִׁיעַשׂ עַמּוֹ צְדָקָה, הָאֵיךְ
יִתְכַּן שִׁיהְיָה כֵּן. אֵלָא מוֹכְרָה הַדָּבָר שַׁבָּא
הַפְּסוֹק לוֹמֵר לְהָ, שֶׁבֶל הַרוֹדָף אַחֲרֵי צְדָקָה -
שַׁהְוָא רֹצֶחֶת בְּכָל לְבָוָה לְעֹשֹׂות צְדָקָה עַם
עֲנִי, יִזְכָּה לְעֹשֹׂות צְדָקָה, וְהַיָּנוּ שַׁהְקֹדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא מִמְצֵיא - מִזְמִין לֹ
מְעוֹת, שִׁיכְלָה
לְעֹשֹׂות מֵהֶם צְדָקָה - לִיתְנַ אָוָתָם לְעֲנִי.

וּמִשּׁוּם הַכִּי כִּי לְרָמוֹ אָפָּ דָבָר זֶה, הַיק
קָרָא לוֹמֵר כֵּן, וְלַקְדִּים 'מְלוֹה ה'', לְ'חַזְנִין
דָּל', בְּלֹוֶרֶת, הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְלֻחָה מְעוֹת,
לְמַיִם שְׁחוֹגֵן דָּל - לְמַיִם שְׁרוֹדָף לְעֹשֹׂות צְדָקָה
עַם הַעֲנִים וְעַתִּיד לְהִיוָּת 'חַנּוֹן דָּל',
שְׁפָמְצֵיא לֹו הַקְבִּיה מְעוֹת בְּרִי שְׁחוֹגֵן דָּל
מִמְעוֹתיו, וְכַבְיכָל הַקְבִּיה מְלוֹה לוֹ

וּלְפִי דְּרַשְׁתָה הַגּוֹמָרָא יִשׁ לְדַקְדַּקָּה עַל לְשׁוֹן
הַפְּסוֹק, שְׁחִיה לֹו לְכַתְבָּה 'חַזְנִין דָּל מְלוֹה ה''
שְׁבַתְחִילָה הָאָדָם חַנּוֹן דָּל, וְעַל יְדֵי זה הָוָא
נִחְשָׁב כָּמוֹ מְלוֹה ה'', וְלֹמַה הַקְדִּים 'מְלוֹה ה''
לְ'חַזְנִין דָּל', שְׁאַיִן חַלְשָׁוֹן בֶּל בֶּקֶד מְדַקְדַּקָּה.

רָמֶז בְּפָסֹוק שְׁהָוּצָה לְעֹשֹׂות צְדָקָה, הַקְבִּיה מִמְצֵיא לוֹ
מְעוֹת
וַיַּתְרַץ, עַם - בְּהַקְדִּם מַאי רַאֲמְרִין
בְּגַמְרָא הַתָּם לְעַיל בְּסִמוֹךְ (ט, ב), אָמֵר רַבִּי
וַיַּצְחַק, מַאי דְּכַתְּבָ (מִשְׁלֵי כָּא, כָּא) 'רַדְף צְדָקָה
וְחַסְדָּה יִמְצָא חַיִם וּכְיו' צְדָקָה וְכַבּוֹד',
וְלַכְאוֹרָה מִמְשֻׁמְעוֹת הַפְּסוֹק נָרָא, שְׁהַרוֹדָף
לְעֹשֹׂות צְדָקָה עַם אֲנָשִׁים אַחֲרִים, יִבּוֹא לִידֵי
עֲנִיות וַיִּמְצָא אֲנָשִׁים שִׁיעַשׂ עַמּוֹ צְדָקָה'',
וְקַשָּׁה עַל זֶה, וְכִי מִשּׁוּם דָּרוֹדָף - מִזְדְּרוֹ
וּמִמְהָר לְעֹשֹׂות צְדָקָה בְּכָל כּוֹחוֹ, יִמְצָא

צִיּוֹנִים וּמִקוּדּוֹת

צְדָקָה וְחַסְדָּה יִמְצָא חַיִם צְדָקָה וְכַבּוֹד', מִשּׁוּם דָּרוֹדָף
צְדָקָה יִמְצָא צְדָקָה. אֵלָא לוֹמֵר לֹן, כֹּל הַרוֹדָף אַחֲרֵי
צְדָקָה, הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִצְמֵיא לֹו מְעוֹת וְעֹשָׂה
בְּחַנּוֹן צְדָקָה. ח. ע"פ רַשְׁי"י (ד"ה יִמְצָא).
ט. עַל פִּי אַבָּן עֲזָרָא (שם), שְׁפִירֶשׁ יְרוֹדָף, שִׁימָהָר
לְעֹשֹׂתוֹ צְדָקָה, אַלְיוֹן וְרוֹדָף אֹוָתָה. י. פִּירֶשׁ,
הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁהָוָא נִعְשָׂה כְּלֹהָה, הָוָא מִשְׁלָמָל
גְּמוֹלוֹ. ז. כֵּן הַקְשָׁה בְּכֶנֶת רְבִים (רְבוּ שֶׁל הָאָרֶן
הַחִיִּים, דָרְשָׁן רְאַשָׁון לְמַעְלַת הַצְדָקָה) זוֹ שְׁוֹנוֹן, וְעוֹד
קְשָׁה, דָהֵci הָוָה לְהָ לְוֹמֵר 'חַנּוֹן דָּל מְלוֹה ה'', שְׁזָהָוָה
סִדְרָה הַכְּנָזָן לְהַקְדִּים הַמְעָשָׂה קָדָם הַשְׁכָּרָה.
ז. לְשׁוֹן הַגּוֹמָרָא, וְאָמֵר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דְּכַתְּבָ יְרוֹדָף.

לָאָחָר, וְלוֹהָ פִּירֶשׁוּ כִּי חַנּוֹן דָּל נִعְשָׂה הָוָא מְלוֹה
לְהָ, וְכַבְּכָל שְׁהַקְבִּיהָ הַנִּعְשָׂה לְוָה לְשָׁלָמָל, וְלֹא
מִדְרָן עֲרֵב, אֶלָּא שְׁנֵשְׁתַעַבֵּד כְּדִין לֹוה, כָּאָמֵר תְּלֻהָה
לֹוה וְאַנְיָ פּוּרָעָן, וְכִמְפּוֹרֶשׁ בְּסֶוףְ הַפְּסוֹק זְגָמוֹלָה
יִשְׁלָמָל לֹוי, שְׁגָם כִּי הָעַנִּי זֶה אַיִן לוֹ בָּמָה לְשָׁלָמָל,
הַקְדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁהָוָא נִעְשָׂה כְּלֹהָה, הָוָא מִשְׁלָמָל
גְּמוֹלוֹ. ז. כֵּן הַקְשָׁה בְּכֶנֶת רְבִים (רְבוּ שֶׁל הָאָרֶן
הַחִיִּים, דָרְשָׁן רְאַשָׁון לְמַעְלַת הַצְדָקָה) זוֹ שְׁוֹנוֹן, וְעוֹד
קְשָׁה, דָהֵci הָוָה לְהָ לְוֹמֵר 'חַנּוֹן דָּל מְלוֹה ה'', שְׁזָהָוָה
סִדְרָה הַכְּנָזָן לְהַקְדִּים הַמְעָשָׂה קָדָם הַשְׁכָּרָה.
ז. לְשׁוֹן הַגּוֹמָרָא, וְאָמֵר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דְּכַתְּבָ יְרוֹדָף.

אֲבָל לְפִי פְּשׁוֹטָן שֶׁל דָּבָרִים קְשִׁיאָ, הַיָּאֵךְ הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִכְלֶל לְתַנְּתֵן כָּל כֶּד שְׁכָר לְמַיִּשְׁעָוָשָׁה צְדָקָה, וְלַמַּיִּשְׁמֹצִיאָ הַזְּאוֹת לְצָרָךְ מִצְוָה בְּגַנּוֹן.

שִׁיחֹון דָּל, וְאֶפְלוּ הַכְּבוּד, יָגְמַלְוּ יִשְׁלַּם לְוַיִּשְׁלַּם (משל, ט, שם). וּמִבְּלַי מִקּוֹם, מִשְׁמָעַ נִפְנִימִי הַדָּרְשָׁה הַגְּלִילִית, דְּכִיבְּכָול, עַכְדָּל לְזָה לְאִישׁ מְלָתָה.

זֶרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

הוּא עַצְמוֹ מִלּוֹה לְה', וְעַכְדָּל לְזָה לְאִישׁ מְלָתָה
- הַקְּבָ"ה כִּיבְּכָול נָעָשָׂה לוֹ עַכְדָּ".

דָּקְדָּק לִמְהֻה בְּתוּסְפָת עַל שְׁכָר הַמִּצְוֹת אֵין מִשּׁוּם אִיסּוּר וִרְבִּית,
וְאֵף שַׁחַתְבָּרָר, שִׁישׁ גַּם לְהַבִּין מִהְפָסּוֹק,
שַׁהַקְּבָ"ה מִמְצִיאָ מִעוּת לְמַיִּשְׁחָפֵץ לִיתְנַחַז
צְדָקָה, אֲבָל לְפִי פְּשׁוֹטָן שֶׁל דָּבָרִים - דָּרְשָׁת
הַגְּמָרָא שַׁהַפְּסּוֹק מִשְׁמַיְעָנוּ שַׁהַקְּבָ"ה נָעָשָׂה
כָּלֹה לְגַבְיוֹ נָוֹתֵן צְדָקָה, וְצָרִיךְ לְהַחֲזִיר לוֹ
מִעוּתוֹ וְלִשְׁלָם שְׁכָרָוּ, כְּמוֹ שְׁכָתּוֹב (מִשְׁלַי
שָׁם) 'יָגְמַלְוּ יִשְׁלַּם לוֹ', קְשִׁיאָ, הַיָּאֵךְ הַקְּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא יִכְלֶל לְתַנְּתֵן כָּל כֶּד שְׁכָר הַרְבָּה לְמַיִּשְׁעָוָשָׁה
צְדָקָה', וְכַن לְמַיִּשְׁמֹצִיאָ הַזְּאוֹת -

מְעוֹתָה". וְאֶפְלוּ הַכְּבוּד - אֵף שַׁהַצְּדָקָה שַׁהְוָא
עוֹשָׂה, הִיא מִהְמֻאות שַׁהַקְּבָ"ה הַלּוּה לוֹ,
מִכָּל מִקּוֹם, יָגְמַלְוּ יִשְׁלַּם לוֹ - הַקְּבָ"ה נָוֹתֵן
אֶת שְׁכָרוֹ עַל הַצְּדָקָה שָׁעָשָׂה, כְּאֵילוּ הוּא
עַשָּׂא מִמְמוֹנוֹ מִשְׁמָרָה.

וּמִבְּלַי מִקּוֹם - אֵף שַׁהַפְּסּוֹק בָּא
לְהַשְׁמִיעָנוּ שַׁהַקְּבָ"ה מִמְצִיאָ מִעוֹת לְמַיִּ
שְׁרוֹדָרָף אַחֲרַ הַצְּדָקָה, הַרְיֵי שׁ לְדַקְדָּק שֶׁלֹּא
הִיה לְדוֹ לְנַקּוֹת 'מִלּוֹה הַיּוֹ', אֶלָּא 'מִמְצִיאָ הַיּוֹ',
אוֹ לְשׁוֹן דּוֹמָה. וּמְמַה שְׁנָקְטָה הַפְּסּוֹק לְשׁוֹן
'מִלּוֹה הַיּוֹ', מִשְׁמָעַ נִפְנִימִי מִפְּסּוֹק זֶה הַדָּרְשָׁה
הַגְּלִילִית - דָּרְשָׁת רַבִּי יוֹחָנָן שְׁבָגְמָרָא,
דְּכִיבְּכָול, הַחֲנוּן אֶת הַדְּלִיט, נָעָשָׂה כְּאֵילוּ

צִוְנִים וּמִקְרוֹרוֹת

פִּי דָּרָךְ זֶה הִיה מִפְּרַשׁ מָרוּי וּרְבִי אֲדוֹנִי זְקִנִּי זְצִיל
מָאָמָר אֶחָד (עִירּוֹבֵין סָה, א) וְזֶה לְשׁוֹנוֹם, כָּל הַמִּתְפָּתָה
מִינְיוֹן, יִשׁ בּוֹ מִדְעַת קְנוּנוֹ, שְׁנָאָמָר יוֹירָח הַיּוֹ' אֶת רִיחָ
הַנִּיחּוֹת, ע"כ. פִּירְשׁ הַוְּא זְלִיל, כָּל הַמִּתְפָּתָה מִין
שְׁלָוָ, כִּי יִגְשֵׁשׁ אַלְיוֹ אַוְרָה כּוֹסֶל יִין מִינְיוֹן שֶׁל בָּעֵל
הַבָּיִת, וּבְאַמְצִיעָתוֹ יִعָּשֶׂה לוֹ מִבְּרוּשׁוֹ מִמְנוֹן מִעְצָמָן,
יִשׁ בּוֹ מִדְעַת קְנוּנוֹ, כִּי כָּנְעַשְׁה הַיּוֹ' כִּי כָּמוֹ שְׁפִירְשִׁתִּ
בְּסָמוֹן. וּדָקָדָק לְוֹמֵר מִתְפָּתָה, לְוֹמֵר שְׁנָתְפָתָה
בְּאַמְצָעוֹת הַמּוֹגֵשׁ אַלְיוֹ, מִבְּלַי שִׁיצְטָרָךְ אַלְיוֹ דָּבָר
וְכֵרָ. וּרְאָה עַד בָּזָה בְּשֵׁם הַכּוּל שֶׁטוֹב זְצִיל,
בְּהַגְּהָות מָקוֹר מִים חִיִּים עַל סְפָר בָּעֵל שֶׁטוֹב (פְּרִשְׁת
נָח אֶת קְסָבָ) וּבְוַיְהָלָמָה (תְּהִלִּים סָב, יג).
יְיִ פִּירְשׁ, מָה שְׁהַקְּדִים הַפְּסּוֹק 'מִלּוֹה הַיּוֹ', לְחוֹנֵן
דָּל, הַוָּא לְהַשְׁמִיעָנוּ שַׁהַקְּבָ"ה מִמְצִיאָ לְוַיִּשְׁלַּם שְׁיוֹכָל
לְחוֹנֵן בּוֹ אֶת הַדָּל. וּמָה שְׁנָקְטָה הַפְּסּוֹק לְשׁוֹן 'מִלּוֹה',
הַוָּא לְהַשְׁמִיעָנוּ שִׁיר הַשִּׁירִים (אֶת יְטִים) מִקְשָׁה וּבְנִינוּ
קוֹשְׁיָא זֹו, מִמָּה שְׁמִצְנֵנוּ שַׁהַצְּדָקָה מְעִשָּׂרָת, כְּמוֹ

יָא. וְלֹכֶד הַקְּדִים הַכּוּל 'מִלּוֹה הַיּוֹ', כִּי בְּתִחְיָה הַקְּבָ"ה
מִלּוֹה לוֹ, וְהַיָּנוּ שְׁמִצְיָה לְוַיִּשְׁלַּם מִעוֹת, בְּשִׁבְיל שְׁיוֹכָל
אַתְּהוּ אָדָם לְהַיּוֹת 'חוֹנֵן דָּל'. יְבָ. כְּלָוָר, אֵף
עַל פִּי שַׁהַצְּדָקָה שְׁעִוָּשָׂה הוּא רַק מִפְנֵי שַׁהַקְּבָ"ה נָתֵן
לְוַיִּשְׁלַּם עַבְרוֹ זֶה, מִכָּל מִקּוֹם, הַקְּבָ"ה מַחְשִׁיבָו כְּאֵילוּ
הָוּא עַצְמָוּ עַשְׂה אֶת הַצְּדָקָה מִמְמוֹנוֹ. וּדְבָר זֶה הוּא
כָּל גָּדוֹל בְּכָל הַמִּצְוֹת, שָׁאָף עַל פִּי שְׁמָקִים אַיּוֹ
מִצְוָה, מִקְיָמָה רַק בְּכָוחֹת שְׁנָתֵן לוֹ הַקְּבָ"ה לְכָךְ,
מִכָּל מִקּוֹם, הַקְּבָ"ה מַחְשִׁיבָו וּמְשָׁלָם לוֹ שְׁכָרוֹ כְּאֵילוּ
עַשָּׂא מִכְחָוֹתָיו מִמְשָׁ. וּרְאָה בָּאוֹר הַחַיִּים (בְּרָאַת
ח, כָּא) עַל הַפְּסּוֹק 'זְרִיחָה הַיּוֹ' אֶת רִיחָה הַנִּיחּוֹת וְיִאָמֶר הַיּוֹ'
אֶל לְבָוָא לְאֶאָף לְקָלָל עַד אֶת הַאֲרָמָה וְגוֹ, כְּתָב
זֶה לְשׁוֹנוֹ, כּוֹונַת הַהְוֹדָה לְוֹמֵר שְׁגָם שַׁהַקְּרָבָן
שַׁהַקְּרָיבָן נָחַ מְנַסְּיוֹן הַסְּמִינָה שְׁמִינִי שְׁמִינִי שְׁמִינִי
בְּעוֹלָמוֹ, אֵף עַל פִּי כָּנְעַשְׁה בְּהָם, וּבְאַמְצָעוֹת
הַקְּרָבָתָם נְדַבֵּר לְחַטִּיבָה וּנְשַׁבָּע שֶׁלֹּא יִרְאָה עַד כָּל בָּשָׁר,
מְבָלִי שְׁאָלָה דָּבָר מִנְנוֹ, אֶלָּא כִּיבְּכָול מִעְצָמוֹ נְתַחַזָּה,
כְּאֵילוּ מִהְשִׁיבָל הַזָּהָר שֶׁל הַמִּקְרָיב וְאַינוּ שָׁלוֹ. וּלְ

השנה לראש השנה, חוץ מהוצאה שבותות וימים טובים והוצאה בנו וכו'. ובmpegbat יום טוב (ביצה ט, א), כל מזונתו של אדם קצובין לו מראש הליב, דאמרין במדרש (ויקרא ל, א), משבר לקיחה אתה למד שכיר לקיחה לתלמוד תורה, שאם הוסיף, מזונתו של אדם קצובין לו מראש וכו'.

זֶרַע שְׁמִישׁוֹן הַמְבֹאָר

פרנסת מזונתו ומזונות בני ביתו, קצובין לו מראש השנה לראש השנה - בכל ראש השנה קבועים לו בבית דין של מעלה, כמה ישתרכו משך שנה זו, מתחילה ועד ראש השנה הבא, חוץ מהוצאה - מההמון שהאדם מוציא לצורך הכלוב והעונג של שבותות וימים טובים, וחוץ מהוצאה בנו לתלמוד תורה - השכר שמוציא ונוטן להמלדים את בני תורה^ט, שאם ימעט בהוצאות אלו, גם משמים קוצבים לו רווח מועט עבור דבריהם אלו, ואם הוסיף והוציא ממון הרבה בעבורם, גם משמים מוסףין לו - קוצבים לו רווח מרובה^ט.

וקשה, דחא הכא אמרין, דהקב"ה נקרא בביבול הלוח של החונן דל, וכמו כן נראה שהקב"ה הוא כלוה של כל מי

קנית חלולב לנענע בו בחג הסוכות, שהאדם מוציא עליו אף דמים מרובים, וכמו דאמרין במדרש (ויקרא ל, א) משבר לקיחה - מהשכר הגודל שקיבלו ישראל, עברו מצות 'לקיחת' - הקניה של אגדות אוזוב כדי להטיבלו בדם הפסח שהקריבו במצרים^ט, שאין מוציאים עליה דמים מרובים, ומכל מקום, זכו בשכר זה לביזות הים, לביזות סיכון ועוג, ולביוזת מלחתה של מלחים, אתה למד שכיר הלקיחת וכו' לא מלחים, הקניה של הלולב, הוא גדול מאד, שהרי האדם זוקק להוציא הוצאות מרובות כדי לקנותו.

ובגמרה בmpegbat יום טוב (ביצה ט, א)^ט אמרו, כל מזונתו של אדם - כל הממון שהאדם עתיד להרוויח משך השנה לצורך

ציוונים ומקורות

מפתח ביתו עד בקר^ט. י. לשון הגمرا לפניו, תנין רכ תחליפא אהוה דרבנן חזאה, כל מזונתו של אדם, קצובים לו מראש השנה ועד יום הփוריים, חוץ מהוצאה שבתות והוצאה יום טוב, והוצאה בגין תלמוד תורה, שאם פחת, פוחתין לו. ואם הוסיף, מוסיפים לו. אמנם גירסת הר"ף היא כנירסת רבינו, קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה וכו'. וכן הגירה הב"ח בגמרא (אות א). י. כתוב הריטב"א (ד"ה חוץ), לאו דוקא הוצאה שבתות וימים טובים, אלא הוא הדין לכל הוצאה של מצה, ונתקה הגمرا הוצאה אלו שהם מצוים הרבה. וכן משמע לכארה מלשון רבינו להלן בסמוך. יט. על פי רש"י (ד"ה חוץ). אמנם מקושית רבינו כאן, למה אין בכך ממש איסור ריבית, נראה שפרש שבזכות ש谋בה בהוצאות שבת ויום טוב

מעשר שכותוב בו (דברים יד, כב) 'עשר העשר', ודרשו (שבת קיט, א) 'עשר בשבייל שתתעשר'. טו. לשון המדרש, אמר רב כי בא בר כהנא, משבר לקיחה אתה למד שכיר לקיחה, במצרים כתיב (שמות יב, כב) 'ולקחתם אגדות אוזוב', כמו היה טימיא דידיה, בד' מני נצ"ל,מנה, כלומר, כמה היה שוויו של האגדות אוזוב, וכי עלה לארבעה מנה בתמייה], והוא גרם לישראל ליריש ביתו הים, ביזות סיכון ועוג, ביזות לא"א מלחים, ללוב שעומד על האדם בכמה דמים, וכמה מצות יש בו, על אחת כמה וכמה, לפיכך משה מזהיר את ישראל, ואומר להם ולקחתם لكم בירם הראשוני' (ויקרא כג, מ). טז. כמו שכותוב (שמות יב, כב), 'ולקחכם אגדות אוזוב וטבחם בדם אשר בسف ובהצעם אל המפשך' ואל שפי המקומות מן הדם אשר בسف ואדם לא מצאו איש

וַיֹּאמֶר לְוֹמֶר, שְׁפַטְבָּה הַטּוֹר יוֹרֶה דָּעָה סִימָן קַם (סעיף י), וְתַלְמִידִי חֲכִמִּים מַתְרִים לְהַלּוֹת זֶה לְזֶה בְּרִבִּית, לְפִי שִׁיּוּדָעַן שֶׁזֶה אָסָר, וַנְוַתְּנִין אֹתָם

וַיַּדְעָנוּ (שמ"ר ל, ט), שְׁתַקְדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא שִׁמְרָה הַמְּצֻוֹת תְּחִלָּה קָרֵם שְׂנִתָּנֶם לִיְשָׂרָאֵל, וְאֵיךְ יִכְלֶל לְהַסְּפִיף לְנָגָן, וְהִיא תְּהִי רְבִית.

זֶרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְּבֹזָאֵר

להקב"ה, וְהִיא - הָרִי מָה שְׁמוֹסִיף לְנוּ הַקְבִּיה יוֹתֵר עַל מָה שָׁאַנְחָנוּ הַוּצָאנוּ, תְּהִי רְבִית^๔.

הַקְבִּיה מוֹסִיף לִישָׂרָאֵל דָבָר בֵין תַלְמִידִי חֲכִמִּים כַּדֵין הַלוֹאָה בֵין הַקְדָמָה מִשְׁפַטְבָּה הַטּוֹר וַיֹּשֶׁת לְזֶה, בַּהֲקָדָם מִשְׁפַטְבָּה הַטּוֹר יוֹרֶה דָעָה סִימָן קַם (ס"ז)^๕, זֶה לְשָׁוֹנוֹ, וְתַלְמִידִי חֲכִמִּים מַתְרִים לְהַלּוֹת זֶה לְזֶה בְּרִבִּית, לְפִי שְׁהַתַּלְמִידִי חֲכִמִּים יֹדָעַן שֶׁהַרְבִּית הַזֶּה אָסָר, וְלֹכֶן הַם נְוַתְּנִין

שְׁמֹצִיאוֹת הַוּצָאָה לְצֹרֶךְ שְׁבַת וְיּוֹם טּוֹב וּכְרוּ, וְהָרִי יַדְעָנוּ (יוֹרֶשְׁלָמִי ר' ר' פ"א ה"ג, וַיַּקְרֵב לה), שְׁתַקְדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא שִׁמְרָה הַמְּצֻוֹת תְּחִלָּה קָרֵם שְׂנִתָּנֶם לִיְשָׂרָאֵל, וּבוֹדָאי שַׁהְקִבְּה מַקִּים מְצֻוֹת רִיבִית כַּפִּי שְׁנִצְטוּנוּ עַלְיהָ בְתּוֹרָה, שָׁאַסּוֹר לְלֹוהַ לְהַסְּפִיף לְמַלְוָה בְפֿרָעָנוֹ, מְעוֹתִים יוֹתֵר מָהָה שְׁהַלּוֹחוּ, וְאֵם כֵן, אֵיךְ יִכְלֶל לְהַסְּפִיף לְנָגָן שְׁכָר עַל הַמְּצֻוֹת, יוֹתֵר מָהָה שָׁאַנְחָנוּ הַוּצָאנוּ מִמְמֻנוּנוּ בְעָבוּרָם, וְהִיא נְחַשֵּׁב כְּמוֹ שְׁהַלּוֹנוּ

צִוְנִים וּמִקְוּרוֹת

לְעַשּׂוֹת וְהַזָּה אַיִן עוֹשָׂה כָּלָם, וְהַקְבִּיה אַיִן כֵן, אַל מָה שָׁהָוָה עֲשָׂה, הָוָא אָוֹמֵר לִישָׂרָאֵל לְעַשּׂוֹת וְלִשְׁמֹרֹו. וְרָאָה עַד בְּכָרְכּוֹת (ו, א), אָמֵר רַבִּי אַבִין כִּרְבָּר אָדָא אָמֵר רַבִּי יִצְחָק, מַנְנִין שְׁקָדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא מִנְחָה תְּפִילִין, שְׁנָאֵר (יִשְׁעָיוָה סָב, ח) 'נִשְׁבַּע הָיָה בִּמְינֵי וּבִזְרוּעֵי עַזְוִי' וּכְרוּ. וְכַא. וְכַן הַקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים עַל מָה שְׁהַקְבִּיה מִשְׁלָלִים בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁכָר פִּירּוֹת הַמְּצֻוֹת, בְּנוֹסֵף עַל מָה שְׁהַקְרֵן קִיּוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. בְּנַחַלְתָּן בְּנַמְנִי (סְופָר מְצֻחָה סָזָן) כתָּב, שָׁאָף שְׁהַקְבִּיה נִקְרָא לְזֶה, הַיְינוּ לְעַנְנִין שָׁהָוָא מִשְׁלָל וְאַף נְוַתְּנִין רִיבִית, אַכְל עַיקָּר הַלְוֹאָה הִיא לְעַנִּי, וְלֹכֶן הָרִי זֶה כִּרְבִּית הַבָּא עַל יְדֵי שְׁלֵיחָה מְתוּתָר כִּיּוֹן שָׁאַיִן מִשְׁתָּלֵל מִיד הַלְוֹהָה לִידְךְ הַמְלּוֹה. וְהַבָּאוּ מִן מְרוֹדְכִי זֶצְלָה, ח"ב תְּלִילִים כְּתָ). וְרָאָה לְהַרְבָּה וּרְחַמִּים מִן מְרוֹדְכִי זֶצְלָה, ח"ב תְּלִילִים כְּתָ). בְּרִית שְׁלָלִים (לְהַרְבָּה פִּינְחָס מְפוֹזָנָה זֶצְלָה, פְּרִשְׁתָּאָמָר, בְּעַנְנִין חָג הַסּוֹכָת דָה וְגַנְקִידָם מִהְדָאֵיא בְק"ט, א), פְּנִים יִפְתָּח (בְּפִיכְשָׁתָנוּ כָה, ל"ז) 'עִירּוֹת דְבָשׁ (ח"א דְרֹושׁ וּרְאֵשׁ דָוד (לְהַחִיד"א, פְּרִשְׁתָּאָמָר, כְּיַתְּרָת חַתְּמָה אַנְקָה (ח"א דָרְשָׁה לְשַׁובְכִים תְּקִנְתֵּן דָה כִּתְבָּה כְּהָה, ב) מַעֲגֵלִי צַדָּק (פְּרִשְׁתָּה בְּהַעֲלוֹתָךְ דָה וּפִירְשָׁתָה) תּוֹרַת אַהֲרֹן (פְּרִשְׁתָּה שׁוֹפְטִים דָה צַדָּק). וְרָאָה עַד בְּהַעֲרָה לְהַלֵּן. בְּסְפַר הַחֲדָרִים (מִזְוָת הַחֲשָׁבָה פ"ד, פְּס"וֹ אַוְתָה מַטָּה כְּתָב, הַצְדָקָה הַלְוָה בְּרִיבִית לְבּוֹרָא, כִּי הָוָא נְמַנֵּן רְשָׁוֹת, שְׁנָאֵר 'מִלְוָה הָיָה חָנוֹן דָל'. כְּבָב. מִקְרָא הַלְכָה זוֹ

וּכְרוּ, מִקְבָּל מִשְׁמִים תּוֹסְפָּת יוֹתֵר גָּדוֹלָה מִמְּהָה שְׁהָזְרִיא עַבְורָ מְצֻוֹת אַלְוָה. וְנָרָא שָׁגֵם דָעַת הַאֲלָשִׁין כֵן, שְׁכַתֵּב עַל הַפְּסָוק (תְּהִלִּים קִיט, יד) 'בְּדָרֶךְ עֲדֹתָךְ', שְׁהָדָרֶךְ הוּא הַזְּכָה כָל הַוּן, וּוּלְלִי, 'בְּדָרֶךְ עֲדֹתָךְ', שְׁהָדָרֶךְ הוּא כִּמְוֹ שְׁהָזְרִיא וּפִזְוּר, 'שְׁתַחְתֵּי', לֹא כִּמְוֹצִיאוֹת הַזְּכָה, כִּי אִם שִׁיקְהָנוּ לְעַצְמוֹ, כְּךָ אֲנֵכִי שָׁשָׁ, כִּי יִדְעֵת שִׁיהָ גָּרוּם לִי הָוָן, כִּי הַזְּכָאות שְׁבָתוֹת וּוֹיִם טּוּבִים אֲסָמָף מַוְסִּיפִין לוּ. כ. לְשׁוֹן הַיְּרוּשָׁלָמִי, בְּנָהָגָה שְׁבָעוּלָם, מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם גּוֹרֵד גּוֹרֵה. רָצָח מִקְיָמָה, רָצָח אֶחָרִים מִקְיָמִים אַוְתָה. אֶבֶל הַקְדּוֹשָׁ בָּרוּךְ הוּא אַיִן כֵן, אֶלָּא גּוֹרֵד גּוֹרֵה וּמִקְיָמָה תְּחִילָה, מֵאִים טָעֵמָא, 'וַיִּשְׁמַר' אֶת מִשְׁמָרָתִי אֲנֵי ה" (יִקְרָא כָב, ט), וְלֹשֶׁון הַמְּדָרֶשׁ, אָמֵר רַבִּי אֶלְעָזֶר, בְּנָהָגָה שְׁבָעוּלָם, מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם גּוֹרֵד גּוֹרֵה, אָמֵר רָצָח לְקִימָה, הָרִי הָא מִקְיָמָה. אָמֵן לָאו, סְופָר שְׁמַקְיָמָה עַל יְדֵי אֶחָרִים. אֶבֶל הַקְדּוֹשָׁ בָּרוּךְ הוּא אַיִן כֵן, אֶלָּא גּוֹרֵד גּוֹרֵה, הָרִי מִקְיָמָה תְּחִילָה, הָרִי מִקְיָמָה תְּחִילָה, ע"כ. וְלֹשֶׁון הַמְּדָרֶשׁ, אָמֵר רַבִּי אֶלְעָזֶר, בְּנָהָגָה שְׁבָעוּלָם, מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם גּוֹרֵד גּוֹרֵה, אָמֵר רָצָח לְקִימָה, הָרִי הָא מִקְיָמָה. אָמֵן לָאו, סְופָר שְׁמַקְיָמָה בְּחַקְתִּי תְּלִכְרִי. וְזַל הַמְּדָרֶשׁ (שְׁמַוְיד, ט), דָבָר אֶחָר, 'זַלְהַלְלָה' המְשֻׁפְטִים, הָרִא הָא דְכַתְּבִּים (תְּהִלִּים קִמּוֹ, יט) 'לְבָבִי יִשְׁעָה' אֲלֹו הַדְּבָרוֹת, 'חוּקִי וּמִשְׁפְּטוּ' לְיַעֲכֹב' אֲלֹו הַדְּבָרוֹת, 'חוּקִי וּמִדּוֹתָיו' של הַקְדּוֹשָׁ בָּרוּךְ הוּא כִּמְדָת בָּשָׂר וְדָם, מִדְתָּה בָּשָׂר וְדָם מִוָּרָה לְאַחֲרִים

שְׁעוֹשָׂה צִדְקָה, וְמי שְׁמוֹצִיא הַזְּאוֹת
לְצִדְקָה הַמְּצֻוֹת, הוּא נוֹתֵן אֹתָם בָּמְתָנָה
בַּיּוֹתֶר מִפָּנָן, דְּהָא אַמְּרִין (אבות פ"א מ"ג), הוּא
גַּמּוֹרָה,

בָּמְתָנָה גַּמּוֹרָה. וְדוֹקָא בְּדָבָר מוּעֵט,
שָׁאַרְסָמָר רְגִיל לְתַנֵּן לְחֶבְרוֹ בָּמְתָנָה, אֲכָל
לְצִדְקָה הַמְּצֻוֹת, הוּא נוֹתֵן אֹתָם בָּמְתָנָה
בַּיּוֹתֶר מִפָּנָן, לֹא, עֲכָל. וְחַכִּי נְמִי, מַי

זֶרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

וְחַכִּי נְמִי - וכמו כן, מי שמווציא
הוֹצָאָה לְצִדְקָה מְצֻוֹת, נְחַשֵּׁב כַּתָּלִימִיד חַכְמָה,
שִׁיוֹדֵעַ שָׁאַסּוֹר לְהַלוּוֹת בְּרִיבִית, וּכְדוּאי גַם
הַקְּבָ"ה כְּבִיכּוֹל יִשְׁלֹם דִין תַּלְמִיד חַכְמָה.
וְלֹכֶן מַי שְׁעוֹשָׂה צִדְקָה, וְמי שְׁמוֹצִיא הַזְּאוֹת
לְצִדְקָה הַמְּצֻוֹת, הוּא נוֹתֵן אֹתָם לְהַקְּבָ"ה

אֹתָם - אֶת הַתוֹסְפָת עַל הַהַלּוֹהָהⁱⁱ,
בָּמְתָנָה גַּמּוֹרָה, שֶׁלֹּא מְחַמֵּת הַהַלּוֹהָהⁱⁱⁱ,
וְהַיִתְרָה זֶה הוּא דּוֹקָא בְּתוֹסְפָת רְכָר מוּעֵט
עַד חַוְשֵׁשׁ מַהְקָרְנוּ, שָׁאַרְסָמָר רְגִיל לְתַנֵּן אֹתוֹ
לְחֶבְרוֹ בָּמְתָנָה, אֲכָל בַּיּוֹתֶר מִפָּנָן - דָבָר
שָׁאַינוּ מוּעֵט, לֹא - אַסּוֹר לְהַוּסִיף^{iv}, עֲכָל.

צִוְנִים וּמִקְרוֹרוֹת

וּפְרָעָעָן ח"ז, כִּי אִם הַצִּדְיק חָנוּן וּנוֹתֵן, פִּירָוש, נוֹתֵן
לְעַנִּי מְחַנֵּת חַיִם בְּכָל שְׁוֹם יִפְיִי הַשְׁלָום שֶׁכֶר בְּעוֹלָם,
וְאַינוּ עֹרֶשֶׁה עַל מַנְתָּא לְקַבֵּל פָּרֶס, כִּי אִם בָּמְתָנָה גַּמּוֹרָה
יַהֲבִיב, וְעַל זֶה כְּתִיב 'לְוַה' חָנוּן דָל', שָׁנְתָנוּ לְדָל
בְּחַיִינִים. וְאַחֲרָכָן כִּי יִכְאָר עַל שָׁכְרוֹן, גַם ה' יִתְן הַטוֹב
בָּמְתָנָה גַּמּוֹרָה וְלֹא בְּפְרָעָעָן, כְּמוֹ שְׁכַחַב רְשִׁי עַל
הַפְּסָוק (דָבָרִים ג, כג), שְׁהַצִּדְיקִים מַבְקִשִּׁים מְתָנָה
חִינָם וּכוֹן. שְׁהַקְּבָ"ה הַבּוֹחֵן לְבָוט וּכְלִילָות וְלֹא נְתָכוּ
עַל לְלִילָות, הוּא יוֹעֵץ שְׁהַצִּדְיק וּנוֹתֵן בָּאַמָת שֶׁלֹּא עַל מְנוּ
לְקַבֵּל פָּרֶס, וּמַכְלֵל הַפָּרֶס שֶׁלֹּא בְּתוֹרָת פְרָעָעָן, עַל כֵן
מַוחְתָּר לוּ לְשָׁלֵם פִּירָושׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּלְקַבֵּל הַקְּרָן
לְעוֹלָם הַבָּא, ע"כ. וּבְחַתָּם סְפָר (פְּרָשָׁת בְּשָׁלַח ד"ה)
נַחַל, עַב, (א) כְּתִיב וּל", נַחַל קְדוּמִים (שְׁפָטִים ה),
כָא, דָרְשׁוּ חַזְלָא, שְׁנָעָה עַרְבָּה, כִּי כְּשִׁפְלָת שֶׁר שֶׁל
יִסְמַשׁ שְׁמָאוֹת רְכָב, אִםְרַה הַקְּבָ"ה שִׁיתַן לוּ ט' מְאוֹת
רְכָב, עַיִן פָּרָק עַרְבִּי פְּסָחִים (פְּסָחִים קִיה, ב), וּנְרָאָה
לִי מְזוֹה סְמָךְ מָה שָׁאָמָרָוּ חַזְלָא פָּרָק אַיזְחוֹ נְשָׁך (כ"ט
עה, א), מוֹתֵר לְהַלּוּוֹת לְבָנֵי בֵיתוּ בְּרִיבִית, כְּדִי
לְהַתְּעִימָן טָעַם רַיבִית, וְהַכִּי נְמִי, כּוֹלִי עַלְמָא בְּנֵי וּבְנִי
בֵיתוּ שֶׁל הַקְּבָ"ה, וּמוֹתֵר לְהַלּוֹוֹת מַהְמָה בְּרִיבִית
כְּתָה. עַל פִּי דָבָר וּבְנִינוּ בְּשִׁירֵי הַשִּׁירִים (שם), שְׁכַחַב
וּל", אַם כָּן, אָף הַקְּבָ"ה וְזה נוֹתֵן צִדְקָה, דִין תַּלְמִיד
חַכְמָה יִשְׁלֹם לָהּם. וּכְוֹונָת רְבִינּוֹ נְרָאָה עַל פִּי מָה שְׁכַחַב
הַבְּבִי (וּל"ד סִימָן קָס אָות י"ד) בְּשֵׁם סְפָר הַתְּרוּמוֹת,
שְׁהַהְיָת הָוּא דּוֹקָא כְּשַׁהֲלוֹוֹת וּהַמְּלוֹה שְׁנִיהם
תַּלְמִידִי חַכְמִים, וְלֹכֶן בְּיַאֲרָה, שְׁבִין יִשְׂרָאֵל וּבְין הַקְּבָ"ה
נְחַשְׁבִּים כָּאן תַּלְמִידִי חַכְמִים. כְּפָי. מְלָשָׁן זה
מִשְׁמָע, שְׁדָעַת וּבְינָה הָיא, שֶׁלֹּא רָק בְּמִזְרָאָה הַוְצָאָות
לְצִדְקָה שְׁבָת וּוּרְאַט וּכְרוּ, נְאַמֵּר שֶׁאָם מַוְסִיפִּי מַוְסִיפִּין

הַזְּאוֹת בָּבְבָא מַצְיעָא (עַה, א), וְאָמֵר רָב יְהוּדָה אָמֵר
שְׁמוֹאָל, הַלְמָדִי חַכְמִים מִוְתָּהִים לְלֹוֹת זֶה מְזוֹה
בְּרִיבִית, מַאי טָעָמָא, מִידָע יְדָעִי דְרִיבִית אַסּוֹרָה,
וּמְתָנָה הָוּא דְרִיחָבוֹ אַהֲדָדִי. אָמֵר לְיהָ שְׁמוֹאָל לְאַבּוֹ
בְּרִיאָה, הַלוּיְנִי מַהְפָלִין בְּמַאַחַת וּעֲשָׂרִין פְּלָפִין,
וְאַרְיךָ. וּזְטוּב הַדָּבָר, כְּלָמָר, מוֹתֵר לְעַשְׂתָה כָּן.
כֹּן מִבְּאוֹר מְדָבֵרִי הַתוֹסְפָת וְהָאָרֶז וּרוֹעֵשׁ הַהְוָא
לְהַלֵּן בְּסָמוֹךְ. וּרְאָה עוֹד מָה שְׁכַבְתָּנוּ בְּהַעֲרָה לְהַלֵּן
בְּסָמוֹךְ, שְׁמַדְבָּרִי רְבָנוֹ נְרָאָה שְׁהַתְּלִימִידִי חַכְמִים
נוֹתָנים גַם אֶת הַהַלּוֹהָה לְשֵׁם מְתָנָה, וְלֹכֶן אֵין אִיסּוֹר
רִיבִית בְּהַוְסָפָה עַל הַפְּרָעָעָן. כְּדִי ע"פְּ תְּוֹסְפָות
(שם ד"ה מְתָנָה) וּזְלוּל, נְרָאָה דּוֹקָא דָבָר מוּעֵט, שְׁיָודָע
בְּלֹבֶן שְׁהִי נְרוֹן לְוּ בְּלֹא הַכִּי. כְּה. וְרָכֵךְ
הַבִּתְיָוָן יְסָף (שם ד"ה וְתַלְמִידִי חַכְמִים) בְּשֵׁם כָּמה
רַאשָׁוֹנִים, וּרְאָה סְפָר הַתְּרוּמוֹת (ח"ג שַׁעַר מוּחָד
אות ב) שְׁהַבְּיאָה רַאֲיה לְכָךְ מְהֻמָּשָׁה שֶׁל שְׁמוֹאָל
וְאַבּוֹ בְּרִיאָה, שְׁהַוָּא בְּעַיל בְּהַעֲרָה. וּרְאָה בְּפִירָושׁ
רְבִינּוֹ לְשִׁיר הַשִּׁירִים (שם) שְׁבִיאָר פִּירָושׁ נְאָה בְּלָשׁוֹן
הַפְּסָוק עַל פִּי דָבָר הַפְּסָוקִים. כֹּו. לְפִי
שְׁכָשָׁמוֹסִיף לְוּ הַרְבָּה, לְאָגָמָר בְּלֹבֶן לְהִנֵּן לְשֵׁם
מְתָנָה, אַלְאָ בְּשִׁבְלָל שֶׁר מְעַתְּיוֹ שְׁהִי בְּטַלְים אַצְלָן.
אוֹר זְרוּעַ (ח"ג פְּסָקִי ב"מ סִימָן קָסָז). כֹּו. וּכְעַין
זה כָּתֵב הַחֲתָם סְפָר (שם) וּזְלוּל, וְהָוָא כְּשַׁבְּנִין הַלָּא
הַקְּבָ"ה מְשִׁמְרָכָל הַתְּרוֹהָה בְּעַצְמָוֹן, וְהָאֵרָה
רִיבִית לְיַאֲרָה ה' וְלְחַוְשָׁבִי שְׁמוֹ, דְתַנִּין תִּמְןָן, אַלְוּ
דְבָרִים שָׁאַרְסָמָר אָכְל פִּירָוּתֵיכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּהַקְּרָן
קִיּוֹת לְעוֹלָם הַבָּא וּכְרוּ, הַרְיָה בְּרִיבִית קְצֹוֹתָה וּכְרוּ. אֲכָל
עַל דָּרְךָ אַמְתָה אֵין הַקְּבָ"ה מְשָׁלָם פִּירָוֹת, אַיְנוּ עַל דָּרָךְ הַלּוֹהָה
אֲכָל מִהַה שְׁהַקְּבָ"ה מְשָׁלָם פִּירָוֹת, אַיְנוּ עַל דָּרָךְ הַלּוֹהָה

בָּעוֹלָם הַזֶּה (פאה פ"א מ"א). ועוד, שִׁיפָה שֻׁעה אַחַת שֶׁל קֹרֶת רֹוח בָּעוֹלָם הַבָּא, מִכֶּל חַי הָעוֹלָם הַזֶּה (אבות פ"ד מ"ז).

וְתַחַתְּגֵר הוּא דָקָא בְּדָבָר מַאֲכָל, בָּמוֹ שְׁבַתְבָה הַשְּׁלֵחָן עֲרוֹךְ שֵׁם,

בְּעֶבֶדים הַמְשֻׁמְשִׁים אֶת הָרָב שֶׁלֹּא עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָם, וּמְתָר לוּ לְקַח דָּבָר מוּעָט.

וְאַף מִה שְׁנַוְתָּן לוּ, הוּא דָבָר מוּעָט, שְׁהָרִי אַיִן נָתָן לוּ אֶלָּא הַפְּרוֹת

זֶרַע שְׁמִישׁוֹן הַמְבֹזָאֵר

(פאה פ"א מ"א^ל), שהן תוספת על הkrן השמור לו לקלבל שכרו בעולם הבא. ועוד, שִׁיפָה שֻׁעה אַחַת שֶׁל קֹרֶת רֹוח - הנאה, בעולם הבא, יותר מִכֶּל ההנאות של תַּיִן העולם הַזֶּה (אבות פ"ד מ"ז^ל), ולכן, גם שכר מרובה שמקבל האדם בשביל קיום המצוות בעולם זהה, נחשב דבר קטן, כלפי הkrן של המצוות שקיימת לעולם הבא.^ל

הקב"ה מוסיף השכר כענין נתינת דבר מאכל בלבד ללא קציצה וחתfur לתלמידי חכמים להלוות בריבית, הוא דוקא כশמלותם זה להזה, בדבר מאכל, במו שְׁבַתְבָה הַשְּׁלֵחָן עֲרוֹךְ שֵׁם^ל, ואפלו

במתקנה גָּמוֹרָה^ל, ולא לשם הלוואה^ל, דָּהָא אמרינו (אבות פ"א מ"ג^ל), הַו בְּעֶבֶדים הַמְשֻׁמְשִׁים אֶת הָרָב שֶׁלֹּא עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָם - שכר, פִּירּוּשׁ, כשתקימיו את התורה והמצוות, העשו כן שלא לשם קבלת שכר, ונמצא שמצידנו אין זו הלוואה להקב"ה, אלא כמו מתנה אליו, ולכן מתר לו - לאדם רקח מהקב"ה דָבָר מוּעָט בשכרו, לפי שאין כאן הלוואה כלל מצד האדם.

וְאַף כֵּל מִה שְׁנַוְתָּן לוּ הַקְּבָ"ה בעולם הזה, הוּא דָבָר מוּעָט, שְׁהָרִי הַקְּבָ"ה אַיִן נָתָן לוּ, אֶלָּא הַפְּרוֹת של המצוות, בעולם הזה

צִוְנִים וּמִקְוּרוֹת

האדם מה שהוא מוציא לצורך מצוה, הוא בדרך מתנה ולא בדרך הלוואה, וכן נתינת הקב"ה יותר משכרו הוי בדרך מתנה, וכמו שנתבתאר], לא נחשב כריבית, וכמו בדינא דתלמידי חכמים שלמים זה להזה בריבית. לב. לשון המשנה, אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק, הוא היה אומר, אל תהיו העבדים המשמשין את הרוב על מנת לקבל פרס. אלא היו עבדים המשמשין את הרוב שלא על מנת לקבל פרס, וכייה מורה שמיים עליהם. לב. לשון המשנה, אלו דברים שadam יכול פירוטהיהם בעולם הזה, והkrן קיימת לו לעולם הבא, כיירוד אב ואם וכור, ע"כ. ובשיר השרירים (שם) מבאר רבינו, שהשכר של המצוות בעולם זהה, נחשב כחומר של המצוות עצמה, וזה מותר, מכובואר בשוע"י י"ד (שם) שהחייבת לתלמידי חכמים להלוות בריבית, הוא עד וחומש. לב. לשון המשנה, הוא היה אומר, יפה שעיה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם זהה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעיה אחת של קורת רוח

לו, אלא גם בכל המצוות, וכמו שהובא לעיל בסיסון בשם הריטוב^ל. נראה מדברי רבינו פירוש מה חדש בדברי הגמרא, שמה שתלמידי חכמים מותרים להלוות זה זהה בריבית, והוא משום שגם כשמלוחו אין מתקין לשם הלוואה, אלא לשם מתנה. וכן כתוב החתום ספר (ב"מ שם ד"ה ת"ח) ז"ל, תלמידי חכמים מותרים להלוות זה מה בריבית וכו', נ"ל הטעם, דתחילה הלוואה איננו הלוואה עלי מתנה, ורק מיר יהיב לי מה פלפלין במתנה, והדר יהיב לייה גם כן במתנה אם ירצה וכו'. וזה מותר דוקא לתלמידי חכמים, בדבר מאכל, ודבר מוועט. וזה מדוריך בלשון מתנה היבי האחדדי, משמע שניהם נתונים מתנה, הלוואה והמלואה. ואולם בדברי הראשונים והפוסקים שהובאו בהערה לעיל בסיסון מבואר, שטעם דין הגמרא הוא שאף שבתחלת היה לשם הלוואה, מכל מקום, התוספת בשעת פרעון החוב אינה אלא מתנה. לא. ואף שהקב"ה מחשבו כהלוואה ומתחייב לשלם לו, מכל מקום, היה שמצד

המשמשים את הרוב על מנת לקבל פרם. **אָבָל** לעוזם הבא, יכול לקבל כל מה שרוצה, ר' היום לעשׂותם' (ונרויים ז, יא ראה עירובין כב, א), ובכיוון שפטת אדם, נעשה חפשי מן המצוות (שבת ל, א).

ואפלו הכי לא התר בקצין תחלה, כמו שפתח הפט"ז שם ס"ק י"ב, ועי"ש. והכי נמי תנן לשון אכילה, שאלו דברים אדם אוכל פרותיהם בעולם הזה (פהה שם). ובלא קציצה, בדרנן, אל תהיו בעבדים

זרע שימוש המבוואר

בעבדים המשמשים את הרוב על מנת לקבל פרם, אלא הם כעבדים המשמשים את הרוב שלא על מנת לקבל פרם^{ל"}.

בעולם הבא ניתן לקבל כל השכר אף שהוא ריבית, לפי שאז פטור האדם ממהמצוות

וכל זה נאמר רק לעניין השכר בעולם הזה, אבל לעוזם הבא, יכול לקבל כל מה שרוצה, ואפלו דבר מרובה, ושאינו נחשב לדבר מאכל, ר' היום לעשׂותם' (דברים ז, יא^ט), ומהר בעולם הבא לקבל שכרם (עירובין כב, א), ובכיוון שפטת אדם, הרי הוא נעשה חפשי מן המצוות, כמו שאמרו בגמרא (שבת ל, א^{טט}), ולכן מותר לו אז לקבל שכר מרובה על המצוות שעשה, גם כאשרינו בדרך אכילה, ואין דבר מועט^{טטט}.

הכי - גם בדבר מאכל, לא התר בקצין תחלה - בחתנה בשעת ההלואה, שיחזר לו יותר ממה שהלואה, אלא רק בשלא התנו על כך מהailleה, אלא שבעת התשלום הוא חוץ להוסיף לו, כמו שפתח הפט"ז שם ס"ק י"ב^י, ועי"ש.

ונמי תנן בעניין השכר של קיומ המצווה, לשון אכילה, שניינו אלו דברים אדם 'אוכל' פרותיהם בעולם הזה, ומילא גם השכר הנitin על המצווה שנקרה אכילה בכלל בהיתר מיוחד זה. והוא בלא קציצה -שמי שמצויא הוצאות לצרכי המצווה, אינו מתקנה שעשויה כן כדי לקבל שכר מרובה על ההוצאה, בדרנן, אל תהי

ציונים ומקורות

אייה, הלוני ק, פלפלין בק"כ פלפלין ואריך, פירש רשי, טוב לעשות כן, שמע מנינה שהיתה תחילת נראת דהרבנן מפרש לשון 'ואריך' בעניין זה דהכי אמר, אם היה טוב ונכון לעשות כן לפני ראות עיני, ומילא לך לעצמו הברירה תחילת, ע"ב. ועיין בספר החומות (ח"ג שער מו ח"ד אות ב), שהאריך לבאר, אם התייר של תלמידי חכמים, הוא רק بلا קצץ. ובאייר הסברא שמורת רך بلا קצץ, משום שירותה שאינה קציצה, אינה ריבית גמורה, אלא אבק ריבית בלבד, ואסור רק מדרבנן, שכן אותן חכמים שאסרו אבק ריבית, הם עצמן התירווה אצל תלמידי חכמים, שיודעים שאבק ריבית אסור ונוטנים לשם מהנה. לת. ראה מלא העומר (להמחר"ל צינען, פרשת פינחס דרוש

בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה. לה. בהחלת בימין (מצווה סה) כתוב ליישב עין דברי רבנן, שימוש נך הותר להקב"ה ליתן ריבית, שכיוון שהוא יודע את האיסור ליתן ריבית, הרי הוא גומר ונוטן לשם מתנה, וגם שנחשב לדבר מרועט נגד כל חילו של עולם. והובאו דבריו בשער חיים (להרב רחמים בן מרדכי זצ"ל, ח"ב תhalbם כת). לו. בטעם הרין, ראה מגיד משנה (מלואה ולולה פ"ד ח"ט) בשם הרמב"ז, שבעסק סיועה ובדברי מועט הם יודעים להקנות, והרי הם כבני חכורה שאינם מקפידים זה על זה. לג. זה לשון הפט"ז [על לשון השו"ע], יונתן לו יותר, וזה לשון הרכב"ס, וסבירא ליה, שלא התר אפלו בהלמיד חכם לקצוץ תחילת. ואף על גב דאמרין בגמרה, אמר שモאל לאבחו בר

ציוונים ומקורות

מקיים את המצוות כלפיו, וכך מותר לו להקב"ה לשלם לאדם כל שכר מצוחתו לאחר מיתתו, אף שהוא כמו ריבית. תמצית הדורש: א. הקרים הפסוק 'מלוה ה', ל'חונן דל', להשמיינו שהחփן לעשות צדקה, הקב"ה ממציא לו מעות שיוכל לעשות בהם צדקה. ואף על פי כן, הקב"ה מחשיב לו אכן קיימ את המצווה שלו. ב. הפסוק נקט לשון 'מלוה ה', ולא 'מציא ה' וכדומה, להשמיינו שהקב"ה מחשיב את עצמו כלה שזה שנתן צדקה, ומשתעבד לו בכivel עד שיחזר לו. ג. מה שהקב"ה משלם שכר בעולם זהה לעושי מצווה, אין בו איסור ריבית, לפי שישראל והקב"ה הם כמו תלמידי חכמים שלולים זה לזה דבר מועט בדבר מכל בעל קיצחה. ד. בעולם הבא מותר לקבל שכר המצוות, ואין בו חשש איסור ריבית, שכן שמת האדם, נעשה חפשי מן המצוות.

בעניין הצדקה שביאר כעין זה על פי דברי משנה זו. [הובא בתורת המהרא"ל צינע (אבות פ"א מ"ג)]. לט. לשון הפסוק, י'שמרף את המצווה ואת החקקים ואות המשפטים אשר אנחנו מצורך ביום לעשומם. מ. לשון הגمرا, היינו דאמר רבי יהושע בן לוי, מי דכךיב אשר אנחנו מצוך היום לעשומם היום לעשומם, ולא לאחר לעשומם, היום לעשומם, לאחר לקבל שכרם. מא. לשון הגمرا, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות קודם שימות, שכן שמת ברוך הוא שבך בו, והיינו דאמר רבי יוחנן, מי דכתיב (תהלים פח, ו) 'במтиים חפשי', כיוון שמת אדם, נעשה חפשי מן התורה וכן המצוות. ועל דרך זה כתב רבינו גם בפירושו לשיר השירים (אות יט), מב. והיינו שכן לאחר המיתה עיי"ש. גם הינו שכן לאחר המיתה, גם הקב"ה אינו העשה האדם פטור מן המצוות,

פָּרֶשֶׁת בְּחֻקְתִּי

א

מִדְרָשׁ ר' בָּה (ויק"ר לה, א) על פסוק (ויקרא) כ, ג 'אמ בְּחֻקְתִּי תְּלֻכָּו', הָרָא
פָּלוּנִית אֲנֵי הַוְּלָה, וְהִי רְגָלִי מִבְיאוֹת
הָוָא דְּכַתִּיב (תהלים קיט, ט) 'חַשְׁבָּתִי דָּרְכִּי'
אוֹתוֹ לְבָתִי בְּנִסּוֹת וְלְבָתִי מִדְרְשׁוֹת,
הָרָא הוּא דְּכַתִּיב יָאַשְׁבָּה רְגָלִי אֶל
וְאַשְׁבָּה רְגָלִי אֶל עֲדָתִיך', אמר ר' דוד,
רְבָונָו שֶׁל עַולְם, בְּכָל יוֹם חַיִתִי מִחְשָׁב
רְבָונָו שֶׁל עַולְם, בְּכָל יוֹם חַיִתִי מִחְשָׁב

מאקסום ז"ל
ה' שְׁבָתִי
דָּרְכִּי וְנוּי
בְּכָל יוֹם
הַיִּתְהַמְּשָׁב
אָנוּמָר לְלַקְּמָם
פָּלוּנִית אֲנֵי
הַוְּלָה, וְרְגָלִי
מִבְיאוֹת אֲוֹתָן
בֵּית הַפְּרוֹשָׁת

זָרָע שְׁמַשׁוֹן הַמִּבְזָאָר

א

התורה מגינה על העוסקים בה מן המוחלות העולות לבא על מי שאינו מתעסק בשמרות גופו
ואמנם למשה לא הייתה הולך לשם, לפי
שְׁנִיוּ רְגָלִי מִבְיאוֹת אֲוֹתִי מִצְמָם, לְבָתִי
בְּנִסּוֹת וְלְבָתִי מִדְרְשׁוֹת לעסוק שם בתורה
ובתפילה, מחמת שרגלי היו רגילותם בכך.
הָרָא הוּא דְּכַתִּיב יָאַשְׁבָּה רְגָלִי אֶל עֲדָתִיך' -
רְגָלִי היו מוחזרות אותו מעתמן, לבתי
כְּנִסּוֹת וְלְבָתִי מִדְרְשׁוֹת, כדי שאעסוק שם
בִּיעּוֹדוֹתִיך', כלומר, בתורה ובתפילה. וכן
הָוָא גַם פִּירּוֹש הַפָּסוֹק 'אֶם בְּחֻקְתִּי תְּלֻכָּו',
שְׁרָגְלִיכְם יְלַכוּ מִעְצָמָם בְּדָרְכֵי הַתּוֹרָה, עֲבָל.

დკודוקים בדברי המדרש שרגלי דוד הוליכוו לבית המדרש
איתא בְּמִדְרָשׁ ר' בָּה (ויק"ר לה, א), על
הפסוק (ויקרא כ, ג) 'אֶם בְּחֻקְתִּי תְּלֻכָּו', הָרָא
הָוָא דְּכַתִּיב (תהלים קיט, ט) 'חַשְׁבָּתִי דָּרְכִּי'
וְאַשְׁבָּה רְגָלִי אֶל עֲדָתִיך', שאמור דוד המלך
לפני הקב"ה, רְבָונָו שֶׁל עַולְם, 'חַשְׁבָּתִי דָּרְכִּי'
- בְּכָל יוֹם חַיִתִי מִחְשָׁב באיזה דורך לכלכת,
וְהִיִּתִי אָנוּמָר לעצמי, לְמִקְומָם פָּלוּנִית וְלְבָתִי
דִּירָה פָּלוּנִית אֲנֵי הַוְּלָה, כדי לעסוק שם
בענייני המלוכה, ובענייני העולם הזה.

צִוּוּנִים וּמִקְרוֹרוֹת

שכונות הקב"ה לומר לישראל, שכל כך היה
מְרוּגְלִים לעסוק בתורה במצוות, עד שרגלים יוליכו
אתכם מעצכם לך. ועל כן מביא המדרש את הפסוק
'חַשְׁבָּתִי דָּרְכִּי וְאַשְׁבָּה רְגָלִי אֶל עֲדָתִיך', שפירושו
הפשטוט הוא, שדור המלך אמר ש'ח'ישב דרכיו,
כלומר, שהחישב בדרכי האדם לאין יילך, ומתחוך חשבון
זה, השב רגלי אל עדותיך, ויש להקשנות על כך,
שהיאין הביא החשבון הדריכים אותו לעסוק במצוות,
שהרי ארבהה, ריבוי המשחשה בדרכי האדם,
מרחיקתו מדרך המצוות. ועוד קשה על לשון הפסוק,

א. אם בחוקותי תְּלֻכָּו, הָרָא דְּכַתִּיב 'חַשְׁבָּתִי דָּרְכִּי
וְאַשְׁבָּה רְגָלִי אל עֲדָתִיך', אמר דוד, רְבָונָו של עולם,
בְּכָל יוֹם הַיִּתְהַמְּשָׁב מִחְשָׁב ואמר, לְמִקְומָם פָּלוּנִית
ולבָתִי דִּירָה פָּלוּנִית אֲנֵי הַוְּלָה, והוּא רגלי מביות
אותה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הָרָא הוּא דְּכַתִּיב
וְאַשְׁבָּה רְגָלִי אל עֲדָתִיך'. ב. לשון הפסוק,
'אֶם בְּחֻקְתִּי תְּלֻכָּו וְאֵת מִצְוָתִי תְּשַׁקְּרוּ וְעַשְׁיָתִם אַתָּם'.
ג. פירוש, שהחוקשה לבעל המדרש על הפסוק 'אם
בְּחֻקְתִּי תְּלֻכָּו, שהוא ש"יך הליכה בחוקותם, היה
לפסוק לומר 'אם את חוקותי תשמרו'. ותירץ המדרש,

יעוד, דפסת הפתוב מורה להפה, ד'אשכה רגלי' משמע שהוא היה משיב הרגלים לבית המדרש, שאדרבא, הם היו רוצים ללבת למקום אחר. ריש לומר, דבריש ברכות (ה, א) אמרין,

והקשה שם היפה הארץ (השלם), וכי בשגעון ינהג, שיכונן ללבת למקום אחר, ורגליו יביאו בעל ברחו לבית המדרש. ועוד קשה, למה לא היה חזש בעצמו ללבת לבית המדרש לעסוק שם בתורה, אלא היה מחשב ללבת למקומות אחרים ולהתעסק בהבל העולם עד שרגליו הוליכו אותו בעל כrho לבית המדרש. ועוד יש להקשוט, דפסת הפתוב מורה להפה מדרשת המדרש, ד'אשכה רגלי', משמע שהוא - דוד היה משיב הרגלים

זרע שמישון המבוואר

לבית המדרש, והינו שאדרבא, הם היו רוצים ללבת למקום אחר, אלא שלבו של דוד, החזירם ללבת לבתי הכנסת ולบทי מדרשאות. וזהו שלא כתוב במדרשו, שלבו של דוד, היה חפץ ללבת למקום אחר, אלא שרגליו היו מולייכים אותו לבתי הכנסת ולบทי מדרשאות.

דוד התפלל שלא יהלה מהמת שאיו מותג בעידונים בגל חסידותיו ריש לומר, בהקדם מה רבגמרא ריש ברכות (ד, א) אמרין על הפסוקים (תהלים פו,

והקשה שם היפה הארץ (השלם, ד"ה והי), וכי דוד בשגעון ינהג, שיכונן ללבת למקום אחר, ורגליו יביאו בעל ברחו לבית המדרש. ועוד קשה, למה לא היה דוד חושב בעצמו ללבת לבית המדרש לעסוק שם בתורה, אלא היה מחשב ללבת למקומות אחרים ולהתעסק בהבל העולם עד שרגליו הוליכו אותו בעל כrho לבית המדרש. ועוד יש להקשוט, דפסת הפתוב מורה להפה מדרשת המדרש, ד'אשכה רגלי', משמע שהוא - דוד היה משיב הרגלים

ציוינים ומקרות

ווגלי' משיאות לבית הכנסת. והשל"ה (עשרה מאמרות מאמר שמיני אותן ר' תאמה, שנמצא שזו ההליכה לבתי הכנסת ולบทי מדרשאות, לא היה בכחית רוד, רק הכרחיהם. עוד קשה, וכי גם יומם מתחדש נס הזה, שהיו וಗלי' מפהכות רצונו. עוד קשה, כיון שראה דוד כן בכמה וכמה פעמים, אם כן היה לו למנוע שוב לילך למקומות לדירה פלונית, מאחר שראה כמה פעמים שבבעל כrho ורגלי' משיבותו אותו לבתי הכנסת ולบทי מדרשאות דוקא. ג. לשון הגמara, לדוד, שמרה נפשי כי חסיד אני, לוי וובי יצחק, חד אמר, כך אמר דוד לרבי הקדוש ברוך הוא, ובנו של עולם, לא חסיד אני, שכל מלכי מודה ומערב ישנים עד שלוש שעות, ואני חסotta לילאה אקים להודות לך' (תהלים סכ). ואידך, כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא. ובנו של עולם, לא חסיד אני, שכל מלכי מודה ומערב יושבים בדם ובשריר ובשליא, כדי לטהר אשה לבעה. לא עוד, אלא כל מה אני עושה, אני נמלך במפיכחת בני, ואומר לו, מפיכחת רבי, יפה דעתני, יפה חייבתי, יפה זכתי, יפה טהרתי, יפה טמאתי, ולא בושתי.

שהיה לו לומר יאשבה לבי לעוזרין', ולמה הוציא רגלו, ואמר יאשכה רגלי'. ועל כן צריך לומר שפירוש הפסוק הוא, שדור אמר, שככל כך הרגלי את עצמו ללבת לבתי הכנסת ולบทי מדרשאות, עד שאף כשהיה מחשב דרכיו ללבת למקומות אחרים, מכל מקום, ורגליו היו מולייכות אותו עצמן לבתי הכנסת ולบทי מדרשאות. ומכך נלמד, שכך היא גם כוונת הפסוק 'אם בחקתי אלכוי, וככ'ל'. על פי יפה תואר השלם (ד"ה בכל'). ד. לשון היפה תואר השלם, והיו רגלי' מביבאות אותן, וכי בשגעון ינהג, שיכונן רגליו ללבת למקום אחר, ורגליו יביאו בעל כrho לבית הכנסת. ואם נסbold מה שנואה מפשטו, שכשיהיה חושב ללבת בדרכיו, ורגליו יביאו לה בית המדרש שלא מודעתו, לרוב הרגלו בהם, היה נכון אמר אם בחוקותי תלכו' לפי זה לומר, שעיל ידי הרגל היה הוליכים עצמכם. אלא שעיל הונח לנו שהיו ורגלי' מביבאות אותן שלא מודעתו בשום צד. ה. בפני יצחק (ברשותינו דרוש שני) כתוב לתמונה, אותו דוד המליך ע"ה דכתיב ביה זלבי חלל בקרבי, דהודאת בעל דין כמה עדים דמי, איך פה קדוש יאמר בזה שהוא חושב מחשבות רשות חלילה,

שְׁדַרְךָ הַמְּלָכִים לְפָנֶיךָ וְלֹעֲדֵנָךְ אֶת עַצְמָם,
בְּרוּי שְׁלָא יָבֹא לִידְךָ חָלִי מָרוֹה שְׁחָרָה,
מְחַמֶּת דָּאגָה וְטְרִידָה הַמְּלֻכָּה וּכְךָ, וְתוֹהָ
מְתַפְּלֵל דָוד לְכָךְ שִׁישְׁמָרָהוּ הַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא, אָף שָׁאיָנוּ מְתַהַנָּג בְּשָׁאָר
הַמְּלָכִים בְּתַפְנוּקִים וּמְתַעֲנוּגִים וּכְךָ, עַבְלָל.

'לְדוֹד', 'שְׁמָרָה נֶפֶשִׁי בַּחֲסִיד אָנִי' וּכְךָ
(תְּחִלָּם פּו א-בּ), לֹא חֲסִיד אָנִי שְׁכָל מְלָכִי
מְוֹרָח וּמְעָרָב וּכְךָ. וְהַקָּשָׁה הַעִזּוֹן יַעֲקֹב
(דָה לְדוֹד), דָאַיךְ אָפְשָׁר שְׁדוֹד יַבְקַשׁ שְׁכָר
מְצֹוֹתָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, שִׁישְׁמָרָהוּ הַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְיל חֲסִידוֹתָו. וְתוֹרַץ, לְפִי

זרע שמשון הבמוואר

השכר על המצוות משתלם ורק בעולם הבא. ותירין, שלא נתכוון דוד לבקש שכר, אלא לפי שדרוך המלכים לפניך ולעדך את עצם בהנאות העולם הזה, בְּרוּי שְׁלָא יָבֹא לִידְךָ חָלִי מָרוֹה שְׁחָרָה - שמביא את האוב את הבדידות, ולילך ולהמצאה במקום שמה"א, מחתמת הדאגה וטרידת ענייני המלוכה וּכְךָ, ותירין מתפלל דוד לְכָךְ שִׁישְׁמָרָהוּ תְּקוֹדֶשׁ בָּרוּךְ הוּא ממחלה זו, אָף שָׁהָוָא אַינוּ מְתַהַנָּג בְּשָׁאָר הַמְּלָכִים בְּתַפְנוּקִים וּמְתַעֲנוּגִים, מחתמת חסידותו וּכְךָ, אלא אדרבה הוא קם בחוץ הלילה לעבודת הקב"ה, עַבְלָל.

א-בּ) 'לְדוֹד' 'שְׁמָרָה נֶפֶשִׁי בַּחֲסִיד אָנִי' וּכְךָ אמר דוד לפנוי הקב"ה, וכי לא חֲסִיד אָנִי, שְׁכָל מְלָכִי מְוֹרָח וּמְעָרָב - כל מלכי מדינות העולם, מזמורתו ועד למערבו וּכְךָ, מעוגנים גופם בשינה מרובה מתחילה הלילה, עד שייעברו שלוש שעות ביום. אמנם אני אינני נהוג כמותם, אלא 'חִזּוֹת לִילָה אֲקוּם להוֹדוֹת לְךָ' (תְּהִלִּים קיט, סב). וְהַקָּשָׁה הַעִזּוֹן יַעֲקֹב (דָה לְדוֹד), עַל לשון הפסוק 'שְׁמָרָה נֶפֶשִׁי בַּחֲסִיד אָנִי', דָאַיךְ אָפְשָׁר, שְׁדוֹד יַבְקַשׁ לְקַבֵּל שְׁכָר עַל מְצֹוֹתָיו, בְּעוֹלָם הַזֶּה, שִׁישְׁמָרָהוּ תְּקוֹדֶשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְיל חֲסִידוֹתָו, והרי

ציונים ומוקורות

הכמי הרופאים, שאם ישנו מהגמ' יבאו לידי חוליו זו, אך התפלל דוד על עצמו,ISM שימור הקב"ה אותן, אף שאינו מתנהג בשאר מלכים בתענוגים ובתפנויקים מפני חסידותם. וכשהיא גונוא, מה שאינו מתנהג בכבודו, שידיינו מלווכותם בדם וכ"ר, ומשפיל עצמו נגיד רבו, מזה לא יבא לו תקלת שם חוליו. י. מלשון העזון יעקב [נובא להלן] מבוואר, שאינו מקשה כן מעצמו על לשון הפסוק, אלא שמאר שהאמוראים בוגמראו שם הוקשה להם כן, ועל כן ביארו, שדור בקיש רק שלא יחללה מחמת חסידותו, ונחלקו האמוראים מאיזו הנגגה של חסידות פיחד שהתרגורם לו שיחלה, וככלහן בהערה. יא. על פי פירוש המשניות לרמב"ם (אבות פ"ב מ"ז), וזה לשונו, 'חוליל מורה שהורה המביא את האדם למאס ראיית בני מינו ולשונאם, ותערב לו הבדירות, וההימצאות במדבריות ובכבות ובדרכיהם השוממות'.

ג. לשון הפסוקים, א' פלה לדור נשפה ה' אַזְנָכְנִינִי עַגְיָן וְאַקְלִין אַנִי. שְׁמָרָה נֶפֶשִׁי בַּחֲסִיד אָנִי הַוּשׁ עַבְדָךְ אַתָּה אֱלֹקִי הַבּוֹטֶח אַלְךָ. ח. לשון הפסוק, 'חִזּוֹת לִילָה אֲקוּם להוֹדוֹת לְךָ עַל מְשֻׁבְטִי צְדָקָה'. ט. לשון העזון יעקב, נראה דכלום קשה, היאך אפשר דביקש דוד שכר מצוטתו בעולם הזה, ואדרבה, בילוקוט ריש ואתחנן (רמזו תתי) קamar, שני פרנסים عمדו לישראל, משה רבינו ודוד המלך, והיו יכולים לתהlot שכרכם במעשייהם הטובים, ולא ביקשו מן המקומ רוק שיתן להם חן הנם, ע"ש, ואמ' כן קשה, היאך כתוב כאן להיפך,ISM שישמורהו הקב"ה בשביל חסידותם. להכי פלייגי זהה רבי לוי ורבי יצחק, ומפרשים קרא ה כי, שלא התפלל שישמורהו הקב"ה בשビル חסידותו, אלא לפי שדרך המלכים לעדן ולפנק את עצם, כדי שלא יבא לידי חוליל מורה שchorah, מחמת טרידת ודאגת המלוכה, כמו שכתו

ויש לו לאדם להשמר עצמו שלא לעשות דבר נגד הטבע, רהינו במו צנים פחים, ד"שומר נפשו ירחק הוקא, לא סמכין אוניפא (קדושין ל, ב, כ) מיהם' (משל כי, ה). ומושם כי, דוד

אמנם מצד אחר יש לומר, הקרא בתיב (רכרים ה, ט) 'ונשمرתם מاء לנטשתיכם', והיכא דשכיה הוקא, לא סמכין אוניפא (קדושין ל, ב, כ)

זרע שמשון המבוואר

רשכית הוקא - במקום שההיזק מצוי, לא סמכין אוניפא - אין סומכים על הנס, ואסור לאדם להכניס את עצמו בסכנה, ולסמן על הקב"ה שיצילנו בדרך נס (קידושין לט, ב^ט), ויש לו לאדם להשמר עצמו שילא לעשות דבר נגד הטבע - דברים הנוגדים אתطبع גופו וגורמים לו חולין, רהינו במו צנים פחים' - חלאים הבאים מהמת הקור ומחמת החום, ד"שומר נפשו ירתק מיהם' (משל כי, ה^ט) - ומוטל על האדם

דוד היה חוץ להענוג, כדי לקיים מצות 'ונשמרתם מاء לנפשותיכם' מצד אחר יש פרש באופן אחר, שדור היה חוץ לפנק ולענג את עצמו, כדי שלא יהלה במחלה המרה שחורה, לפי שסביר שמן התורה הוא חייב לשמר על בריאותו, הקרא כתיב (רכרים ד, ט) 'ונשמרתם מاء לנטשתיכם', ומכאן לדנו (ראה ברכות לב, ב^ט), שחביב האדם לשמר על בריאות גופו ונפשו. והיכא

ציוונים ומקורות

נאמין בשום תבנית פסל וגוי. ותרץ, שמכל מקום מצינו בשבעות (לו, א), שהגمرا דורשת הפסוק ירך השמר לך ושמור נפשך' לעניין המקל את עצמו, ע"ב. וכען זה כתוב הלבושים (וירד סימן קטן ס"א). ועיין עוד בתוספות (שבועות לו, א, ד"ה ושמור). טו. לשון הגمرا, וכל היכא דקبيיע היוזיקא, לא סמכין אוניפא, דכתיב (שמעאל א' טז, כב) זיאמר שמואל איך אל ושמע שאול והרגני, ע"כ. וזה לשון הגمرا בפסחים (ח, ב), חור שבין יהודאי וכורא, פליימו אמר, כל עצמו איינו בודק מפני הסכנה וכור. האמור רבבי אלעדר, שליחי מציה אין נזוקין. היכא דשכיה היוזיקא, אני, שנאמר זיאמר שמואל איך אל ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תח בידך' וגוי, ע"כ. ולשון הגمرا בשบท (לב, א), רבבי ינאי לטעמה, דאמר, לעולם אל יעדור אדם במקומות סכנה, לומר שעושין לו נס, שהוא אין עושין לו נס. ואם עושין לו נס, מנכין לו מוציאות. אמר רבבי חנין, Mai קראה, קטנותי מכל החסדים ומכל האמת' (בראשית לב, יא).

טו. לשון הפסוק, צנים פחים בדרכך עקש שומר נפשו ירתק מכם'. ראה כתובות (ל, א), וצנים פחים בידי שמים, חז' מציינים פחים, שנאמר והתני, הכל בידי שמים, חז' מציינים פחים (בראשית לב, יא).

יב. נראה שביאור לשון ריבינו 'אמנם מצד אחרי וכו', הוא שפירשו שונה קצת מפירושו של העיון יעקב, שמדובר העיון יעקב ונראה, שדור מחמת הסידותו לא היה חוץ כלל להענוג, ועל כן התפלל שלא יהלה מהמת קושי ענייני המלוכה. אולם ריבינו מאיר, שאמנם מתחילה היה דוד חוץ להענוג כדי שלא יהלה, וחשוב לעשות כן מפני ציווי התורה על האדם לשמר נפשו וגופו, אלא שלבoso הפך הבין מהפסוקים, וגם מעצב שמחתו בהליךו בבית המדרש, שוגם אם לא יתענג לא יהלה, לפי שהקב"ה ישמרוו, ולכך חדר מללהענוג. יג. לשון הפסוק, 'ונשמרתם מاء לנטשתיכם' כי לא ראייתם כל תומנה ביום דבר ה' אליכם בחוב מתחז' האש'. יד. לשון הגمرا, תננו רבנן, מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרכו, בא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום, המתין לו עד ששים תפלתו, לאחר שישים תפלתו אמר לו, ריקא, והלא כתוב בתורתכם (רכרים ד, ט) 'רק השמר לך ושמור נפשך', וכתיב יונשמרתם מاء לנפשתיכם', כשנחתך לך שלום ומה לא החזרת לי שלום, אם הייתה חותך ראש בסיף, מי היה תובע את דרכ מידי, ע"כ. וראה מהדורש'(ח"א ד"ה כתיב) שהעיר, שפטוקים אלה, אינם מדברים ממשנית נפש האדם עצמו מסכנה, אלא משכחת התורה, ושלא

הפתוח 'ונשמרתם מֵאָד לְנֶפֶשׁ תְּכַבֵּם'. ואחר ר' קד 'חַשְׁבָ' על הפסוק (שמות ט, כ) 'בְּלַ הַמְּחֻלָּה וּכְאָשָׁים עַלְיָד', דקשא, שאם הוא שומע בקהל ה/, במו שמרתיל הפסוק אם שמע תשמע ו/or, אויך סלקא דעתך שישים עליו המחלוקת, ואצטראיך לומר לא עליו המחלוקת, ואצטראיך לומר לא

המלך עליו השלום היה מחייב, ואומר, למקום פלוני אני הולה, לבית דירה וכו', שהיה רוזח לילד לעדן ולהшиб נפשו מעת, כדי שלא לבא לידי חלי מרה שחורה, מלחמת הראנות והטרדות המביאות חלי זה מצד הטענה, ובונתו היהת לטובה, כדי לקום

זרע שמשון המבוואר

דוד הבין מהפסוקים שהעוסק בתורה לא יהלה אף אם לא יתגננו ואחר ר' קד - אחרי שהיהדוד חפץ ללכת למקוםות שמתענגים בהם, שוכנת חדש בלביו צד לומר שאין לו לילך למקוםות הללו, משום שחייב דוד המלך על הפסוק (שמות ט, כ) "זיאמר אם שמע תשמע לccoli ה' אלוקיך וגורי בְּלַ הַמְּחֻלָּה וּכְאָשָׁים עַלְיָד", דקשא - יש להקשוט על לשון פסוק זה, שאם הוא שומע בקהל ה/, ועוסק בתורה, ומקיים כל מצותיו, במו שמרתיל הפסוק אם שמע תשמע ו/or לcoli ה' אלוקיך, אויך סלקא דעתך - איך היה עולה על הדעת לומר, שישים עליו הקב"ה החלוקת, ואצטראיך - שהווצר הפסוק להוציא מאסברה זו, ולומר לא אשים

להשר בשתת הקור או החום שלא יחלה בהם. וכמו כן, מוטל על האדם המוטרד בענייני העולם, להשתדר להתענג ולהתפנק, כדי שלא יחלה במלחמת המראה שחורה. ומושום חבי, דוד המלך עליו השלום היה מחייב בעצמו, ואומר, למקום פלוני אני הולה, לבית דירה וכו' פלונית אני הולך, פירוש, שהיה רוזח לילד למקוםות אלה, כדי לעדן את עצמו, ולהшиб להחזיר את כח נפשו מעת, כדי שלא לבא לידי חלי המראה שחורה, מלחמת הראנות והטרדות של המלוכה, המביאות חלי זה מצד הטענה, ובונתו היהת לטובה - לקיום מצוה, כדי לקום הפתוח 'ונשמרתם מֵאָד לְנֶפֶשׁ תְּכַבֵּם'.

ציוונים ומקורות

שאמרו זיל' היושבת בגנים' (שה"ש, יג), וכי גנים יש לישראל, אלא אלו בתה כנסיות וכו'. ומה שכתב רגלי מביאות אותו, לא שהרגלים יביאו מצד ההרגל בלבד דעת, אלא מפני שסוף המעשה היה זולת מחשבתו הראשונה, תלה הדבר ברגלים המבאים אותו. יט. לשון הפסוק, זיאמר אם שמע תשמע לcoli ה' אלוקיך ותישר בעיניו תפשה והאזנה למפיקתו ושמחת כל חקיון בְּלַ המחלוקת אשר שמת במאורים לא אשים עלייך כי אני ה' רפאך.

אי. ומוטל על האדם להשר שלא יחלה בקור וחום, והיינו שלא לצאת בזמן הקור, אלא אם כן הוא לבוש כראוי לתקופה זו, וכן שלא לצאת בזמן החום יותר מהכרה. ית. וכעין זה כתוב ביפה תואר השלם (שם) זול, ושולם, שענינו, שדרוך השלם להתענג בדברי תורה, יותר ממה שאחרים מתעדנים בהבלוי העולם, כאמרם (תהלים יט, יא) זומתוקים מדברש וגוי, ויראה שכשיחשוב לכת ליטיל בדבר מה, אחר כך יתין בדעתו, כי טוב לו לכת לבית הכנסת, כמו

וְלֹכֶן יְאַשֵּׁבָה רְגֵלִי אֶל עֲדֹתִיךְ / דְתַנְנוּ מַה שְׁהִיה מַבְקֵשׁ הַטְּבָע שְׁלִי לִילֵךְ בְּרוּגְלִים בָּמִקּוֹם עֲדוֹן וְשְׁמַחָה, הַשְׁבֵּתִי אָתוֹ אֶל עֲדוֹתִיךְ.

אֲלֹא דְקַשְׁיאָ לִיהְ לְבַעַל הַמְּדֻרְשׁ, אמר יְאַשֵּׁבָה רְגֵלִי, היה לו

אָשָׁם. אֶלָּא וְדַאי שְׁבָא לֹומר, שָׁאַפְלוּ שָׁאַמְנוּ חַיּוּ רְאוּיוּם לְבָא לְפִי הַטְּבָע, בָּמוֹ הַנְּדוֹן וְהַדָּרֶךְ, הַקְּרוֹשׁ בָּרוֹקְ הָוָא יְרַחְקֵם מַפְנָגָה. וְעוֹד, דְתַהְתָּרָה מַגְנָא וְמַצְלָא (סְטוּה כָּא, א), וְכָל הַעֲסֵק בְּתוֹרָה, יְסֹורֵין בְּדָלִין מַפְנָגָה (ברכות ה, א).

זָרָע שְׁמַשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

ולכון, חזר בו דוד מכונתו הראשונה, ואמר, יְאַשֵּׁבָה רְגֵלִי אֶל עֲדוֹתִיךְ / דְתַנְנוּ מַה שְׁהִיה מַבְקֵשׁ הַטְּבָע שְׁלִי, לִילֵךְ בְּרוּגְלִים, בָּמִקּוֹם עֲדוֹן וְשְׁמַחָה, כדי להפיג את הדאגות והטרדות, ושלא אחלה במחלת המורה השchorה, הַשְׁבֵּתִי אָתוֹ - החזרתי את טبعי, לנכת ברגולוי, אֶל עֲדוֹתִיךְ - לעסוק בתורתך, בכתי כנסיות ובכתי מדרות, כדי שאתרפה בכך. דוד הרגיש מהשכחשה שהיתה לו בהלכה בבית המדרש, שאינו צריך לעגנו גופו

אֲלֹא כִּי דְקַשְׁיאָ לִיהְ לְבַעַל הַמְּדֻרְשׁ, שאם כן, שמה ש חוזר בו דוד, היה רק משומ שהבין בשכלו, שגם אם לא יעסוק בתענוגים ובפינוקים, אלא יעסוק כל הזמן בתורה, לא יחלה במחلت המורה השchorה,

עליך^ב. אֶלָּא וְדַאי צְרִיךְ לֹומר, שַׁהְפּוֹסָק בָּא לֹוטָה, שָׁאַפְלוּ שָׁאַמְנוּ חַיּוּ רְאוּיוּם לְבָא עַל הָאָדָם לְעַי הַטְּבָע, בָּמוֹ הַנְּדוֹן הַזֶּה שֶׁל דָרֶךְ, שִׁמְצֵד הַטְּבָע, הִיתָּה רְאוּיה לְבָא עַלְיוּ מַחְלָת הַמִּרְאָה, מַחְמָת טְרָדוֹתָיו וְדָאגּוֹתָיו, מִכֶּל מִקּוֹם, אָם יִשְׁמַע בְּקוֹל הַ, וַיַּעֲסֵק בְּתוֹרָה וּבְמִצּוֹת, הַקְּרוֹשׁ בָּרוֹקְ הָוָא יְרַחְקֵם לַמַּחְלָות מַפְנָגָה, גַּם אָם לֹא יִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוֹגִי הַעוֹלָם. וְעוֹד^ג, דְתַהְתָּרָה מַגְנָא - מגינה על הלומדה מן היסורים, וְמַצְלָא - ומצללה אותו מהיצר הרע (סְטוּה כָּא, א)^ד. וכן אמרו בגמרא (ברכות ה, א)^ה, שָׁבֵל הַעֲסֵק בְּתוֹרָה, יְסֹורֵין בְּדָלִין מַפְנָגָה, וַיֵּש לִלְמוֹד מִכֶּךְ, שָׁאַפְלוּ יִסּוּרִים שְׁהִיוּ וְרְאוּיוּם לְבָא עַלְיוּ כַּפִּי طְבָע, יְתַחְקֵר מַלְבוֹא עַלְיוּ, מִפְנֵי שְׁעָסָק בְּתוֹרָה^ו.

צִיּוֹנִים וּמִקְדוּרִים

רבא, תורה, בעידנא דעתיק בה מגנה ומצילא, בעידנא דלא עסיק בה, אגוני מגנה, אצולי לא מצילא. מצירה, בין בעידנא דעתיק בה, בין בעידנא דלא עסיק בה, אגוני מגנה, אצولي לא מצילא. בג. לשון הגמרא, אמר רב כי שמעון בן לקיש, כל העסוק בתורה, יסורין בידין הימנו, שנאמר (איוב ה, ז) זיבני רשות יגביהו עוף, ואין עוף אלא תורה, שנאמר (משלי כג, ח) התהיע עיניך בו ואינו, ואין רשות אלא יסוריין, שנאמר (דרבים לב, כד) מזוי רעב ולהחמי רשות. כד. יסוריין בידין ממן, משמע אף יסוריין שכבר עלייו, בידין ממן, ואם בן בודאי שישוריין שעידן לא בא עליו, אף אם ראוים מצד טבעו לבוא עליו, לא יבואו עליו. בג. רבנו מוסיף בדבריו אלו לישיב דרשת המדרש שככל יום היה דוד מחשב

ב. וראה עוד בדבריו רビינו לעיל (פרשת בשלח אות טו), שהרוחב לבאר ענן מעלה זו וזהובא בקצ'ור דברים בהערה להלן בסמוך. ותירץ קושיא זו גם באופנים אחרים. כא. נראה שכונת רביינו להוסף, שמלבד ההבטחה המפורשת בפסוק על רפואי האדם על ידי קיום המצוות. עוד התובן דוד בדעתו, שגם עצם העסוק בתורה, מסוגל הוא שעילידי כן זוכים להתרפאות ולהרחק המחלות. כג. לשון הגמרא, אמר רב כי יוסט מצה, בעידנא דעתיק בה, אגוני מגנה ומצילא, בעידנא דלא עסיק בה, אגוני מגנה, אצولي לא מצילא. תורה, בין בעידנא דעתיק בה, ובין בעידנא דלא עסיק בה, מגנה ומצילא. מתפרק לה רבבה, אלא מעתה, דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה, אמאי לא הגינה עלייוו, אלא אמר

לְלַכֵּת שֵׁם מִתְחָלָה, שֶׁאָפָּה בְּהַלּוּכוֹ לְבֵית הַמְּדֻרְשׁ הַזֶּה שְׁמַתָּה, וְהִיּוּ רְגִלִּי מַולְיכֹת אָוֹתִי בְּשֶׁמֶחֶה לְבֵית הַמְּדֻרְשׁ, בָּמוֹ שְׁפַרְשֵׁת רְשִׁי עַל הַפְּסוֹק (בראשית כט, א) יָישָׁא יַעֲקֹב רְגִלִּיו. וְעַזְעַן עוֹד לְעַילָּה

לוּמֶר 'יָשַׁבְתִּי אֶל עַדְوتִיךְ'. אֶלָּא וְנָא שָׁבָא לְרִמּוֹן, שְׁבָשְׁחָה הַזָּלֶד לְלִמְדָד הַזֶּה מְכִיר בְּפִטְבָּע שָׁלוֹ בֶּל בֶּךָ עַדְין יָשְׁמַחָה, בְּאֶלָּו הִיּוּ הַזָּלֶד לְמִקּוֹם עַדְונִין וַשְׁמַחוֹת שֶׁל חָלִין לְהַשְׁיב נֶפֶשׁוֹ, בָּמוֹ שְׁהָהָר רֹזֶחֶה

זָרָע שְׁמַשּׂוֹן הַמְבוֹאָר

מוֹלִיכֹת אָוֹתִי בְּשֶׁמֶחֶה לְבֵית הַמְּדֻרְשׁ, בָּמוֹ שְׁפַרְשֵׁת רְשִׁי עַל הַפְּסוֹק (בראשית כט, א) יָישָׁא יַעֲקֹב רְגִלִּיו, שְׁמַנְתַּבְשֵׁר יַעֲקֹב בְּשׂוֹרָה טוֹבָה, שְׁהַוּבְתָה בְּשֶׁמֶרֶת מִאֵת הַקְּבָ"הּ, נְשָׂא לְבּוֹ אֶת רְגִלָּיו, וְנָעַשָּׂה קָל לְלַכָּת. וְכָמוֹ כָּן דָוד, הַרְגִּישׁ בְּרֶגְלִיו, שְׁהַהְלִיכָתוֹ לְבֵית הַמְּדֻרְשׁ הִיא קְلָה, וְשָׁהָיָה מִשְׁמָחָת אָוֹתוֹ, וּמְכִיר הַבִּין דָוד, שָׁאַיָן לוֹ צָורָק לְהַתְעַדרָן וְלְהַתְפִּנְקָן בְּתַעֲנוֹגִי הַגּוֹף כִּדִי לְהַחְזִיר אֶת כָּחָנָפוֹ, לְפִי שְׁהַשְׁמָחָה שְׁתַחַיהָ לוֹ מִחְמָת הַהְלִיכָה לְבֵתי מִדְרָשׁוֹת וְלְבֵתי כְּנָסִיות, וְהַעֲסֵק בְּתּוֹרָה, תְּצִילָוּ מִהְמָרָה שְׁחוֹרָה, וְלֹכֶן נִמְנָעַ מִלְכָתָם לְמִקּוֹמוֹת שְׁלַחַדְוִנִים, וְהַלֵּךְ רָק לְבָתֵּי כְּנָסִיות וְלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת.² וְעַזְעַן עוֹד בָּמָה שְׁכַתְבָּנוּ לְעַיל בְּפִרְשַׁת

לְמִתָּה אָמַר הַפְּסוֹק 'יָשַׁבְתִּי בְּרֶגְלִי אֶל עַדְותִיךְ', שֶׁמְשָׁמָע מִלְשׁוֹן זה, שְׁתַלָּה הַדָּבָר בְּרֶגְלִיו, הַזֶּה לוֹ לְוּמֶר 'יָשַׁבְתִּי אֶל עַדְותִיךְ', שֶׁלְשׁוֹן זה הִיּוּ מִשְׁמָעָה, שְׁבָשְׁכָלָו הַחֲלִיט לְשׁוֹב מִדְעָתוֹ הַרְאָשׁוֹנה, וְלַעֲסָוק רָק בְּתּוֹרָה.

אֶלָּא וְנָא צָרִיךְ לְוָמֶר, שַׁהַפְּסוֹק שְׁנָקְטָן 'יָאַשְׁבֵּה בְּרֶגְלִי', בָּא לְרִמּוֹן, שְׁבָשְׁחָה דָוד הַזָּלֶד בְּרֶגְלִיו לְלִמְדָד תּוֹרָה, הַזֶּה מְכִיר - מְרִגְשִׁשׁ, בְּפִטְבָּע שָׁלוֹ, בֶּל בֶּךָ עַדְון יָשְׁמַחָה, בְּאֶלָּו הִיּוּ הַזָּלֶד לְמִקּוֹם עַדְונִין וַשְׁמַחוֹת שֶׁל חָלִין לְהַשְׁיב - לְהַחְזִיר אֶת כָּחָנָפוֹ, בָּמוֹ שְׁהָהָר רֹזֶחֶה לְלַכָּת שֵׁם מִתְחָלָה, וְהַרְגִּישׁ בְּאוֹפָן הַלְּיכָת וְרֶגְלִיו, שֶׁאָפָּה בְּהַלּוּכוֹ לְבֵית הַמְּדֻרְשׁ הַזֶּה שְׁמַתָּה, וְשְׁנָפְשׁוֹ הִיָּתָה נִרגְעָת בְּכָךְ מַדְאָגוֹתָה וְוַטְרוֹדוֹתָה, וְהִיּוּ רְגִלִּי

צִוְויִים וּמִקְוּדּוֹת

שְׁחוֹרָה. וְמָה שְׁלָכָוָה מִשְׁמָעוֹת לְשׁוֹן הַפְּסוֹק יָאַשְׁבֵּה וְרֶגְלִי, שְׁהָאָה השִׁבָּת אֶת רְגִלָּיו, אַיִּנה כָּמוֹ שְׁכַתָּוב בְּמִדְרָשׁ, שְׁרֶגְלִיו הִיוּ מַחְזִירִים אָוֹתוֹ. מִיְשָׁבָר בְּבִינוֹ, שְׁמָה שְׁנָקְטָן הַפְּסוֹק יָאַשְׁבֵּה וְרֶגְלִי, וְלֹא אָמַר בְּסִתְמָא 'וְאַשְׁבֵּה', מִשְׁעַמְעַ שְׁרֶגְלִיו גַּרְמוֹ לְכָן, וְהַיִּנוּ שְׁמַחְתָּן קְלֹות הַלְּיכָתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּשֶׁמֶחֶה, הַנְּקָרָא יְשִׁיאָתָר וְרֶגְלִים' כָּמוֹ שְׁכַתָּוב לְגַבְיוֹ יַעֲקֹב שְׁלַבּוֹ נְשָׂא אֶת רְגִלָּיו, הַבִּין דָוד שְׁאַיָּנוּ צָרִיךְ לְהַתְעַגֵּן בְּעִידּוֹנִים. וְזֹהוּ מָה שְׁדָרָשׁוֹ בְּמִדְרָשׁ שָׁאַמֵּר וּדְוָדְרִי מַולְיכֹת אָוֹתִי, הַיִּנוּ שְׁהָיָה לוֹ מָזָה רֹוב שְׁמָחָה, וְנָעַשָּׂה קָל לְלַכָּת עַד שְׁהַרְגִּישׁ שְׁרֶגְלִיו נְשָׂאות אָוֹתוֹ מַאלְיוֹן. וְלֹהֲלָן בְּהַמְשָׁן הַדָּרוֹשׁ, יְבָאָר בְּבִינוֹ, הַשִּׁיעִכּוֹת שִׁישׁ לְפִי פְּרִוּשׁוֹ, בֵּין הַפְּסוֹק 'אֵם בְּחֻקוֹתִי' תְּלִכּוֹ לְבִין הַפְּסוֹק 'יָשַׁבְתִּי דָרְכִּי'.

לְבֵית פְּלוֹנִי וּכְרִי עַד שְׁרֶגְלִיו מַולְיכֹת אָוֹתוֹ וּכְרִי, וּמְבָאָר מִנִּין הַבִּין הַמִּדְרָשׁ לְドֹרֶשׁ מִהַּפְּסָקָה שְׁהָיוּ רֶגְלִיו מַולְיכֹת אָוֹתוֹ. כִּי, וְעַל כֵּן תְּלָה דָוד אֶת הַדָּבָר בְּרֶגְלִיו, לְפִי שְׁמָמָרוֹת וְקָלוֹת הַלְּיכָת וְרֶגְלִיו לְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, הַבִּין שְׁאַיָּנוּ צָרִיךְ לְהַתְעַגֵּן בְּעִידּוֹגִי הַגּוֹף. וּבְדִבָּרִי רְבִינוֹ מַתְרָצִים כָּל קַוְשִׁוֹתָיו, שְׁדָדָר לְאֵן הַגָּג בְּשֶׁגְעָון, בְּכָךְ שְׁהָאָה הַחַפֵּן לְלַכָּת לְמִקּוֹם אֶחָד, וְרֶגְלִיו הַוְּלִיכָוָה לְמִקּוֹם אֶחָד, לְפִי שְׁאמָנָן מִתְחִילָה הִיָּה הַחַפֵּן לְלַכָּת לְמִקּוֹמוֹת שְׁלַחַדְוִנִים, שְׁהָאָרֶץ לְכָרֵיכָה בְּרִיאֹות גּוֹפוֹ, לְפִי שְׁחָכָב בְּכָךְ קָלִים לְמִצְוֹת יְוּשְׁמָרָתָם מֵאָד לְנִפְשָׁוֹתִיכָם. וְאַחֲרָכָךְ חָזָר בָּוּ בְּשֶׁבְלָוּ מִדְעָתוֹ הַרְאָשׁוֹנה, מִחְמָת הַרְגִּישׁ הַשְׁמָחָה בְּהַלְּיכָת וְרֶגְלִיו, וְהַסִּיק מַכְרֵן שְׁגָם עַדְיִי הַלְּיכָה לְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְלְבָתֵּי כְּנָסִיות יְשָׂוב אֶת חֹזֶק גּוֹפוֹ וַיַּנְצֵל מִהְמָרָה

וְהַקְשָׁהָ הַיְפָה תֵּאֶר (השלם) שֵׁם (ד"ה כאלו), דָמָה זָכָות הוּא זֶה. רַבְשָׁלָמָא בְּאֶלְוּ עֲשָׂה אֶת חֶבְרוֹן, רַאֲמְרִין בְּפֶרַק חֶלֶק (סנהדרין צט, נ'חא, שָׁהָמִקִים נֶפֶשׁ אַחַת מִישראל, בְּאֶלְוּ קִים עַולְםָ מְלָיא (שם ח, א). אֶבְלָעַשְׂתִּית עַצְמוֹן, נְרָאָה דְלָא שִׁיךְ בּוּ שְׁכָר, בְּאֶלְוּ עֲשִׂיתָם לְעַצְמוֹ לֹא יִשְׁבָּח, עַבְלָל.

בְּפִרְשַׁת בְּשִׁלְחָה (אות טו), עַל הַחַיָּא דְכָל הַעֲסָקָה בְּתוֹרָה, יִסּוּרִין בְּדָלִין מִפְנִיגָה.

וּבְדָרְךָ זֶה, יִובְנֵן מִדְרָשׁ אַחֲרָיו (וַיֹּאמֶר לְהָ), עַל פְּסֻוקָה זוּ אֶם בְּחִקְתִּי וּכְיָ

וּעֲשִׂיתָם אֶתְכֶם/, אָמֵר רַבִּי חַנִּינָא בֶּרֶ פָּפִי, אֶם שְׁמַרְתֶּם אֶת הַתּוֹרָה, הַרְיֵינוּ מַעַלָּה עַלְיכֶם בְּאֶלְוּ עֲשִׂיתָם עַצְמָכֶם, עַבְלָל.

מקורות ז"ל
אם שְׁמַרְתֶּם
את התוֹרָה,
מעלה אני
עליכֶם בְּאֶלְוּ
עֲשִׂיתָם
עַצְמָכֶם

זָרָע שְׁמַשׁוֹן הַמִּבּוֹאָר

זהו זה, بما שייחשב לנו כאילו עשינו את עצמנו. רַבְשָׁלָמָא מה שהקב"ה מחשב למי שמלמד את בן חבירו תורה, בְּאֶלְוּ עֲשָׂה את חֶבְרוֹן - את זה שלמד ממנו, רַאֲמְרִין בְּגַמְרָא בְּפֶרַק חֶלֶק (סנהדרין צט ב', נ'חא, שיש בכך זכות גדולה, שהרי כל המקיים נֶפֶשׁ אַחַת מִישראל, מחשבים לו בשמיים, בְּאֶלְוּ קִים עַולְםָ מְלָא, כמו שנשינו (שם לו, א'). אֶבְלָעַשְׂתִּית עַצְמוֹן, נְרָאָה דְלָא שִׁיךְ בּוּ שְׁכָר, בְּיַהְמָה לְעַצְמוֹ לֹא יִשְׁבָּח - אַינוּ ראיוי לשבח על כך, עַבְלָל.

בְּשִׁלְחָה (אות טו), עַל הַחַיָּא דְכָל הַעֲסָקָה בְּתוֹרָה, יִסּוּרִין בְּדָלִין מִפְנִיגָה.

המונע את עצמו מתענוגי הגורן מהמות עסקו בתורה, מוחשיים לו כאילו שمر על בריאותו

וּבְדָרְךָ זֶה, יִובְנֵן מה שאמרו עוד במדרש אחר (וַיֹּאמֶר לְהָ, ז' עַל פְּסֻוקָה זוּ אֶם בְּחִקְתִּי וּכְיָוְשִׁיתָם אֶתְכֶם/, אָמֵר רַבִּי חַנִּינָא בֶּרֶ פָּפִי, אמר להם הקב"ה לישראל, אֶם שְׁמַרְתֶּם אֶת הַתּוֹרָה, הַרְיֵינוּ מַעַלָּה עַלְיכֶם - מחשב לכם, בְּאֶלְוּ עֲשִׂיתָם את עַצְמָכֶם, עַבְלָל. וְהַקְשָׁה הַיְפָה תֵּאֶר (השלם) שֵׁם (ד"ה כאלו), דָמָה זָכָות

צִוְנִים וּמִקּוֹדוֹת

ל. לשון היפה תואור, וכן بما שאמר רבי חנינא קשה, מה שיך זכותibus עצמו, בשלמא כאילו עשה את חבירו דامر בפרק חלֶק, ניחא דהוה ליה שכר כאילו שעשו, שהמקיים נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולם מלא. אבל עשיית עצמה, נרא דלא שיך בו שכר, כי המהנה לעצמו לא ישובה, וענין שם מה שתירצך. לא. לשון הגמara, מעלה עליו לקיש, כל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשו, שנאמר (בראשית ב', ה) זאת הנפש אשר עשו בחזרן. רבי אליעזר אומר, כאילו עשאן לדבורי תורה, שנאמר (דברים כט, ח) יושמרת את דברי הברית הזאת ועשיתם אותן. רבא אמר, כאילו עשו לעצמו, שנאמר ועשיתם אותן, אל תקרי 'אתם', אלא 'אתם'. לב. לשון המשנה, לפיכך נבראו אדם ייחידי, ללמדך של המאבד נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו אייר עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו

כו. רביינו מבאר שם, שלפעמים יעלה על לב האדרט, להעתה דעת מעט בשビル בריאות טבעו שלא יבוא לידי מריה שחורה, אף כشرط להתקבל מתורה בשビル כך. ועל זה אמרו שהتورה ממשמרתו מהיסורים ההואים לבוא עלייו לפִי טבעו. ווַיַּיְשַׁבֵּא בְּדָבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן (ברכות שם), שאדרבא, המתבלט בתורה בשビル לעידן גוףנו, יבואו עליו יסורין מכוערים חזון מהטבע. כה. לשון המדרש, זאת מצוית תשמרו ועשיתם אותן, אמר רבי חמא ברבי חנינא, אם שמרתם את התורה, הריני מעלה עלייכם, כאילו אתם עשיתם אותן, ועשיתם אותן. אמר רבי חנינא בר פפי, אמר להם אם שמרתם את התורה, הריני מעלה עלייכם, כאילו עשיתם עצמכם, ועשיתם אותן. כפ. פירוש, כיוון שכחוב יוּשְׁתִּים אֶתְכֶם בְּלִי וְאַגּוֹ, דורשים אותו כאילו כחוב 'אתם' זוכחים או מוכחים בדבורי רבא בסנהדרין שוויאו בהערה בסמוך]. קרבנו אהרן (הקדמה לתו"ב). וראה שם שביאר את המדרש באופן

שֶׁלֹּא יָבוֹא חֶלְאוֹים עֲלֵיכֶךָ. אֲבָל אִם בִּונְתוֹ
לַעֲסֹك בְּתֹרֶה לְשָׁמֶה, אוֹ ה' יִשְׁמְרוּ
וַיִּתְהַווּ, וַיַּעֲלֵה עַלְיוֹ בְּאֶלְוֹ שָׁמֵר אֵת
עַצְמָנוּ.

ומה שהביא הידר' השג'ה ה'ג'ל, היה

ולִפְנֵי דַּרְכֵנוּ אֲתִי שְׁפֵיר, לִפְנֵי שְׁמֵי
שְׁפֹ'שָׁע גַּגֵּד הַטְּבָע שָׁאַנְיוֹ שְׁזָמֵר
בְּרִיאוֹתָהוּ, חָרֵי הוּא בְּאֶלְוֹ מַתְחִיב בְּנֶפֶשׁוֹ,
וּבָנְיוֹ אָמַרוּ ז"ל (ויק"ר טז, ח) עַל פְּסָוק (רכבים
, טו) יְהִסּוּר ה' מִפְּךָ בְּלַחְלֵי, מִפְּךָ וְיהִיה,

זרע שמישון המבוואר

מה מהלוֹת^י, וְאֶרְךָ שְׁבָאָפָן זֶה הַקְּבָ"ה
בְּעַצְמוֹ שָׁמֵר עַלְיוֹ מִן הַמְּחַלָּה, מִכֶּל מִקּוֹם,
הַקְּבָ"ה וַיַּעֲלֵה עַלְיוֹ - יִחְשִׁיבֵל לוֹ, בְּאֶלְוֹ שָׁמֵר
אֶת עַצְמָנוּ. וְזה פִּירֹושׁ הַמְּדוֹרֶשׁ הַנֶּלֶג, אֲםֵרָה
שְׁמַרְתָּם אֶת הַתּוֹרָה, וּמְחַמַּת זֶה לֹא עַסְקְתָּם
בְּתַעֲנוֹגִי הַגּוֹף כִּדְיֻן לִמְנוֹעָה מִכֶּל
הַמְּרָה שְׁחוֹרָה, וְאֶנְיָה שְׁמַרְתִּי עַלְיכֶם
מִהַּמְּחַלָּה, מִכֶּל מִקּוֹם, כִּיּוֹן שָׂוָה הִיה
מְחַמַּת שְׁעַסְקְתָּם בְּתּוֹרָה, הָרִינִי מַחְשִׁיבָה
לְכֶם, כָּאַלְוֹ עָשִׂיתֶם אֶת עַצְמַכֶּם, כְּלָוֶרֶם,
כָּאַלְוֹ אַתֶּם בְּעַצְמַכֶּם שְׁמַרְתָּם עַל עַצְמַכֶּם.ⁱⁱ

הַעֲסָקָה בְּתּוֹרָה יִשְׁבִּיבוּ לוֹ
כָּאַלְוֹ שָׁמַר מִצְּהָה הַשְׁקוֹלָה כַּנְדָּגָל הַמְּצֹוֹת

וְעַל פִּי מָה שַׁהְתָּבָאָר, שַׁהְעָסָק בְּתּוֹרָה
וְאַיְנוֹ מַתְחָסָק בְּשִׁמְרַת בְּרִיאוֹתָהוּ, מַחְשִׁיבָם
לוֹ כָּאַלְוֹ שָׁמַר עַל בְּרִיאוֹתָוּ, יִבְאָר מָה
שהַבְּיאָה הַמְּדוֹרֶשׁ הַגֶּל שְׁהַבָּא בְּהַתְّחִלָּת
הַדְּרוֹשָׁה, **תְּהִיא** - הַדְּרָשָׁה שְׁעַל הַפְּסָוק

וְלִפְנֵי דַּרְכֵנוּ אֲתִי שְׁפֵיר, לִפְנֵי שְׁמֵי שְׁפֹ'שָׁע
גַּגֵּד הַטְּבָע - בָּמִקּוֹם שְׁעַלְלוֹ לְהַנֵּזֶק בְּדַרְךָ
הַטְּבָע, שָׁאַנְיוֹ שְׁזָמֵר עַל בְּרִיאוֹתָוּ, חָרֵי הוּא
בְּאֶלְוֹ מַתְחִיב בְּנֶפֶשׁוֹⁱⁱⁱ - הוּא עַצְמָוּ נָעַשָּׂה עַל
חַלְיוֹ וְעַל מִתְחָטוֹ שְׁאַירְעוּ מִחְמַת פְּשִׁיעָתוֹ,
וּבָנְיוֹ רְבָותָינוּ ז"ל בַּמְּדָרֶשׁ (וִיק"ר טז, ח),
עַל הַפְּסָוק (רכבים ז, טו)^{iv} יְהִסּוּר ה' מִפְּךָ בְּלַחְלֵי,
חַלְיוֹ, מִפְּךָ - בָּר וְיהִיה תְּלֵוי, שֶׁלֹּא יָבוֹא
חֶלְאוֹים עַלְיוֹ, שִׁבְדֵּק לְשִׁמּוֹר אֶת עַצְמָךְ
מִהְדָּרִים הַמְבַיאִים לִידֵי חַוְלֵי, וּבְכָל זֶה
גַּם לְהַתְּعַסֵּק בְּתַעֲנוֹגִי הַגּוֹף, כִּדְיֻן שֶׁלֹּא יְהַלֵּה
בְּמִחְלַת הַמְּרָה הַשְׁחוֹרָה. וְאֵם לֹא יִשְׁמֹור
אֶת עַצְמָוּ, וַיְהִילֵּה מְחַמַּת זֶה, יָעַשֵּׂה עַל
הַמְּחַלָּה שַׁבָּאָה עַלְיוֹ מְחַמַּת רְשָׁלָנוֹתָוּ.

אֲבָל אִם בִּונְתוֹ לַעֲסֹק בְּתֹרֶה לְשָׁמֶה, וְעַל
כֵּן הוּא מְנוּעָה אֶת עַצְמָוּ מִלְּהַתְּעַנְגָּב
בְּתַעֲנוֹגִים, אוֹ ה' יִשְׁמְרָהוּ וַיִּתְהַווּ

ציוונים ומקורות

הַפְּסָוק, יְהִסּוּר ה' מִפְּךָ בְּלַחְלֵי וּכְלַיְמַדְיָה
הַרְגִּיעִים אֲשֶׁר יַדְעַת לֹא יִשְׁלַמֵּם בָּר וַיִּתְנַצֵּם בְּכָל שְׂנִיאָךְ.
לֹג. מַלְיצָה לְשָׁן עַל פִּי הַפְּסָוק (תְּהִלִּים מא, ג, ה')
יִשְׁמְרָהוּ וַיִּתְהַווּ יִאֲשֶׁר אֲשֶׁר בָּאַרְצָן וְאַל פְּתַגְנָהוּ בְּנֶפֶשׁ
אַיִירָה. לֹג. וּמַיּוֹשֵׁת תִּמְהִית הַיְמָה תְּוֹאָר, שְׁהָרִי
לֹא מַדּוּכָר כִּאן בָּמְקִימִים עַצְמוּ לְהַנְּתָאָר, אֶלָּא לְהַיפְּךָ,
שְׁאַיְנוֹ מַקִּים עַצְמוּ מְחַמַּת שְׁעֹסָק בְּתּוֹרָה. וַיַּחֲנֹן
לְהַוּסִיף וְלְבָאָר, שְׁעַקְרָר הַכּוֹנוֹת הַיְיָנוּ לְוָרָר שְׁלָא
יִחְשָׁב לוֹ עַבְרִיה בְּכֶךָ כִּמוֹ כָּל מַיְשָׁאַנְיוֹ שְׁמַרְתָּם עַל
עַצְמָוּ שְׁמַהְיָבָר בְּנֶפֶשׁוֹ, אֶלָּא אַרְבָּה, מַחְשִׁיבָם
כָּאַלְוֹ עָשָׂה עַצְמָוּ שָׂוָה הַפְּךָ הַמַּתְחִיב בְּנֶפֶשׁוֹ.

הַכּוֹטֵב כָּאַלְוֹ קִיּוּם עוֹלָם מְלָא. לֹג. וְזֶה
הַרְמָבָ"ן (תּוֹרָה הָאָדָם, שַׁעַר הַמִּיחָוֹשׁ, עַנֵּין הַסְּכָנָה
דְּהָ וְלֹא מְבָעָא), וְכַיְחַד שְׁשָׁ בְּ סְכָנָה, וְאַמְרוּ
בְּקִיאִים לְחַלֵּל עַלְיוֹ אֶת הַשְׁבָּת, [וכי] מְדַת חִסְדָּוֹת
הָיא לֹא שִׁמְעַנְוּ עַצְמָוּ מִלְּחַלֵּל, אַיִן אֶלָּא שְׁוֹפֵךְ דִּמְים
כִּדְאָמָרן (יְרוּשָׁלַמִּי יוֹמָא פ"ח ה"ה), הָזְרִיעַ מִשּׁוּבָה,
וְהַנְּשָׁאֵל מִגְּנָה, וְהַשְׁוֹאֵל שְׁוֹפֵךְ דִּמְים, וְכֹל שְׁכַן
עַצְמָוּ שְׁמַהְיָבָר בְּנֶפֶשׁוֹ. לֹג. לְשׁוֹן הַמְּדָרֶשׁ,
אמֶר רִבִּי אַחָא, מָאָדָם יְהָא שְׁלָא יָבֹא חַלִּים עַלְיוֹ,
מַאי טָמֵא, דָּאָמֶר רִבִּי אַחָא יְהִיסּוּר ה' מִמְּךָ לְחַוְלֵי,
מִמְּקָן הָוּא שְׁלָא יָבֹא חַוְלִים עַלְיךָ. לֹג. לְשׁוֹן

ד' חֲשַׁבְתִּי דָּרְכִּי עַל פְּסָוק 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר', וַאֲחֶר בֶּךָ אָמַר תְּלָכֶבֶר, הַיּוֹנֵן לְתַרְצֵן מַאי דְּתַהּוֹת קָשֵׁי וְזֹאת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ', בֶּלָא מַלְתָּא 'אֵם'.

מִשְׁוּם הַכִּי הַבִּיא הַפְּתֻוחָה 'חֲשַׁבְתִּי דָּרְכִּי' וכו', דְּמִשְׁמָע 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר' שְׂתָהִיו עֲמָלִים בְּתוֹרָה, תְּגִעֵל נְפִשְׁכָּם/, וְמַאי שְׁנָא שְׁבָבְרָכוֹת אָמַר הַפְּתֻוחָה מַלְתָּא 'אֵם' עַל 'בְּחֻקְתִּי', בָּמוֹ שְׁפָרֶשׂ רְשֵׁי', אָנֵי מַבְטִיחַ לְכֶם

ד' חֲשַׁבְתִּי דָּרְכִּי עַל פְּסָוק 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר, הַיּוֹנֵן לְתַרְצֵן מַאי דְּתַהּוֹת קָשֵׁי וְזֹאת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ' תְּמָאָסוּ וְאֵם אֵת מִשְׁפְּטִי בְּחֻקְתִּי תְּמָאָסוּ וְאֵם אֵת מִשְׁפְּטִי תְּגִעֵל נְפִשְׁכָּם/, וְמַאי שְׁנָא שְׁבָבְרָכוֹת אָמַר הַפְּתֻוחָה מַלְתָּא 'אֵם' עַל 'בְּחֻקְתִּי', פָּסָוק 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר, הַיּוֹנֵן לְתַרְצֵן מַאי דְּתַהּוֹת קָשֵׁי וְזֹאת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ' תְּמָאָסוּ

זרע שמישון המבוואר

ד' חֲשַׁבְתִּי דָּרְכִּי, בְּדוֹקָא עַל הַפְּסָוק 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר', וַאֲחֶר בֶּךָ אָמַר 'זֹאת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ', בֶּלָא מַלְתָּא 'אֵם'. וְמַשְׁמָע מִכֶּן, שָׁאֵם רַק יַעֲסֵקְוּ בְּתוֹרָה, כְּכֹתוּב 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר', אָזִי שְׁמִירַת הַמִּצְוֹת כֶּבֶר מוּבְטָחַת תְּלָכֶבֶר', בְּלֹא שְׁמִירַת הַמִּצְוֹת כֶּבֶר מוּבְטָחַת לְהַמְּלָאָה, וְיַשְׁלַׁחַת לְהַקְשֹׁות, לִמְהַוְּא

כֹּן.

מִשְׁוּם הַכִּי - כִּי לְתַרְצֵן קּוֹשְׁיאָ זֹה, הַבִּיא הַמְּדֻרְשׁ עַל הַפְּסָוק 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר', אַת הַפְּתֻוחָה 'חֲשַׁבְתִּי דָּרְכִּי' וכו', שָׁמָשׁ נִלְמָד, שְׁמֵי שְׁעוֹסָק בְּתוֹרָה, וְאַינוּ מַתְבָּטֵל מִמְּנָה כִּידֵי לְלַכֵּת וּלְעָסָק בְּתַעֲנוֹגִי הָעוֹלָם כִּידֵי להַנְצֵל מִמְּחַלַּת הַמְּרָה שְׁחוֹרָה, יִשְׁמְרָהוּ הַקְּבָ"ה מִמְּחַלַּה זוּ. וּלְלַפֵּי זה יְשַׁלֵּחַ לְוֹמֶר, דְּכָר מִשְׁמָע גַם הַפְּסָוק 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶבֶר', פִּירּוֹשׁ, שָׁאֵם תְּהִיוּ עֲמָלִים בְּתוֹרָה, בָּמוֹ שְׁפָרֶשׂ רְשֵׁי', אָז אָנֵי - הַקְּבָ"ה מַבְטִיחַ לְכֶם

ציונים ומוקדי רוחניים

וְאֵת מִשְׁפְּטִי תְּגִעֵל נְפִשְׁכָּם, בְּלֹא 'זֹאת' שני. וממה שההפסוק שינה לשונו בברכות מהתוכה, משמע שה'זאת' של 'בְּחֻקְתִּי', לא קאי על זֹאת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ', רק ששמירת המצוות הוא דבר מוחלט למי שעמל בתרורה ומקיים 'אֵם בְּחוּקוֹתִי תְּלָכֶר'. מא לשון רְשֵׁי', אֵם בְּחֻקְתִּי, יכול זה קיומ המצוות, כשהוא אומר זֹאת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ', הרוי קיומ המצוות אמרו, הא מה אני מקיים אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶר, שתהיה עמלים בתרורה.

לְתַהּוֹת הַפְּסָוק, זֹאת בְּחֻקְתִּי תְּמָאָסוּ זֹאת אֵת מִשְׁפְּטִי תְּגִעֵל נְפִשְׁכָּם לְבִלְתִּי עֲשֹׂות אֵת כֵּל מִצּוֹתִי לְהַפְּרֹכֶם אֵת בְּרִיתִי'. לְתַהּוֹת רָאָה אוֹר הַחַיִם (וַיּוֹקְרָא כו., טו) שְׁדָקָךְ כֹּן. נָרָא לְהַוְסִיף בְּאוֹר בְּקוֹשִׁת רְבִינָנוּ, שְׁלָכָאָרוּהָ הִיא אָפָשָׁר לְוֹמֶר, שְׁתִיבְחַת אֵם הַכְּתוּב אֵת בְּחֻקְתִּי, קָאי גַם עַל זֹאת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ', וְהָרִי זה כָּאַילּוּ כתוב 'אֵם בְּחֻקְתִּי תְּלָכֶר, וְאֵם אֵת מִצּוֹתִי תְּשִׁמְרוֹ'. אָז אָמַר כֹּן, גַם בְּתוֹכָה הִיא צָרֵיךְ לְכַתּוֹב 'זֹאת בְּחֻקְתִּי תְּמָאָסוּ

המצוות, שפקוד נפש דוחה כל המצוות (סנהדרין עה, א), ו'תורת ה' תמיימת משבית נפש' (תהלים ט, ח), וקרא בתיב (שםות טו, כ) 'כל המשפטה אשר שמותי במצוריהם לא לנפשותיכם, אישים וכו'.

שאות מצותי תשמרו, ברוך שארע לדור שחיו רגלו מביאות אותו לבית המקדש, ועליה עליו הכתוב באלו קים המצוה של 'ונשמרתם מادر לנפשותיכם, שסקולה בוגר ב'

זרע שמישון המבוואר

חשיבותה יותר מכל המצוות^{טז}. ואמנם, 'תורת ה' תמיימת משבית נפש' (תהלים יט, ח)^{טז} - התורה מהזירה ומרפא את הנפש של העוסק בה^{טז}, וקרא בתיב (שםות טו, כ) 'ילאמך אם שמוע תשמע לכול ה' אלוקיך והיכיר בעיניו מעשה והאונת למצוקיו רשותך כל חקיו, כל המשפטה אשר שmot במצוריהם לא אישים וכו' כי אני ה' רפיך', ומפסק זה נלמד, שאם מחמת העסק בתורה, ימנע האדם את עצמו מלעסוק בתענוגי הגוף המונעים את מחלתה המרה שחורה, מכל מקום ישמרו הקב"ה ממחלה זו^{טז}. וכךין שזכה לשימירה זו עד א', ומכאן מוכח, שמצוות שמירת החיק

בודאות, שאות מצותי תשמרו, פירוש, שאף על פי שאני אשמור עליהם שלא תחלו במחלה המרה שחורה, ברוך שארע לדור שחיו מביאות במחלה זו או אם תברל מהתורה, כדי להתענג בתענוגי הגוף, לפי שהיה בטוח שהקב"ה ישמור אותו מהמחלה, ומכל מקום מעלה עליו - מחשבו הפתוב, באלו הוא עצמו קים את המצואה של 'ונשמרתם מادر לנפשותיכם', שהיא שcola בוגר כל המצוות^{טז}, שהרי פקוח נפש דוחה את כל המצוות^{טז} (סנהדרין עד, א), ומכאן מוכח, שמצוות שמירת החיק

ציוונים ומקורות

משמעותם בין היזדק, נmeno וגמור בעליית בית נתווה בלבד, כל עברות שבתורה אם אומרין לאדם עברו ואל תחרג, יעבור ואל יהרג, חזון מעבדה דזה, ויגלו עיריות ושפיקות דמים. מה. היוצא מדברי רבינו, שהוא שפקוד נפש דוחה את כל המצוות, איןנו רק משומש לתורה זהה על נשות ישראל, מפני חסיבותם. אלא יש גם עדיפות למצוות זו, שמייחי בהם, ולא שימוש בהם, נלמד שהמצוות לשומר על הנפש, השוכה היא יותר מאשר המצוות. מוש. לשון הפסוק, 'תורת ה' אלעדור בן עזריה מהלכין בדרך, ולוי הסדר, ורבינו ישמעאל בנו של רבבי ישמעאל, ורבבי עקיבא, ורבנן שאלת אלה זו בפניהם, מנין לפקו נפש דוחה את השבת ו/or, ובמסקנא אומרת הגمرا, אמר רב יהודה אמר שמואל, אי הויא החם הוה אמרニア, דידי צו תפיסת התורה, עמוד תקנוב (פרקosi סידור התפילה), אותן מרפיא מדרכי מיתה לדרכיהם. אמר רב יהודה אמר שמואל, זוחי בחם (ויקרא יח, ה), ולא שימושם בהם, אמר רבא לכולחו איתו והוא פרכא, בר מדושמו אל דלית לה פרכא, ע"ב. וטעם זה, שידך גם בכל המצוות. וראה גם בסנהדרין (עד, א), אמר רבבי יהונתן משום רב

מב. לשון הפסוק הובא במילואו לעיל בהערה. מג פירוש, ולכך נאמר 'אות מצותי תשמרו', אף שכונת הפסוק היא רק על מצות שמירת המשמרות. מה. לשון זה לא נמצא בغمרא. אמן נמצא כן בספר הפוסקים [שו"ת תשכ"ץ ח"ד חות המשולש, טור ב טמן ז, שי"ת הת"ס י"ז סמן רמה, ועוד]. וראה גם לשון הרמב"ם (מילה פ"א י"ח) 'סקנת נפשות דוחה את הכל', והובא בהרבה ראשונים. אמן ביוםא (פה, א-ב) איתא, וכבר היה רבבי ישמעאל, ורבבי עקיבא, ורבנן אלעדור בן עזריה מהלכין בדרך, ולוי הסדר, ורבינו ישמעאל בנו של רבבי ישמעאל, ורבנן שאלת אלה זו בפניהם, מנין לפקו נפש דוחה את השבת ו/or, ובמסקנא אומרת הגمرا, אמר רב יהודה אמר שמואל, זוחי בחם הוה אמרニア, דידי צו תפיסת התורה, עמוד תקנוב (פרקosi סידור התפילה), אותן מרפיא מדרכי מיתה לדרכיהם. אמר רב יהודה אמר שמואל, אי הויא החם הוה אמרニア, דידי צו תפיסת התורה, עמוד תקנוב (פרקosi סידור התפילה), אותן מרפיא מדרכי מיתה לדרכיהם. אמר רב יהודה אמר שמואל, זוחי בחם (ויקרא יח, ה), ולא שימושם בהם, אמר רבא לכולחו איתו והוא פרכא, בר מדושמו אל דלית לה פרכא, ע"ב. וטעם זה, שידך גם בכל המצוות. וראה גם בסנהדרין (עד, א), אמר רבבי יהונתן משום רב

מֵסִיעִין אֶתְהוּ (שבה קה, א). ואף אם במקשבתך לא תעללה הברורה היית טובה, יסייעך מן השמים שעה לה ביריך הטעוב.

וְאַחֲרֵךְ אמר (משל' שם פסוק כ) 'אל התם ימינו ושםאל', בידוע עין וזה חדש

ולפי דרך זה, יוכן הפתוחות (משל' ר, כו) 'פלס מענגל רגלה וכל דרכיך יבנו'. בשתחשב ותשקל בדרך היותר טובך שאריך אתה ללבת בה לעשות רצון קונה, ובונתק תהיה לשם שמים, או 'כל דרכיך יבנו', שהבא לפה,

פסקוק פלס
מענגל רגלה
ויר, אל תען
במן ושםאל'

מושום שעסק בתורה, מחשיב לו הקב"ה, כאילו הוא עצמו שמר על חייו ובריאותו, וכайлו הוא עצמו קיים מצות 'ונשמרתם מאר לנפשיכם', ועשה את עצמור.

ועל כן לא כתבה התורה תיבת 'אם' אצל 'זאת מצותי תשמרו', לפי 'שאמ' הוא לשון המורה על ספק, ואילו התורה בא להשמענו, שמי שיעmol בתורה, מובטח לו בודאות ולא בספק, שייחשב לו כאילו הוא בעצמו ישמור את המצווה השקולה לכל המצאות, דהיינו מצות שמירת הבריאות.

מן השמים מסיעים לעובד את הקב"ה לבחורו בדרך הנכונה ולפי דרך זה, יוכן הפתוחות (משל' ד, כו) 'פלס מענגל רגלה וכל דרכיך יבנו', פירוש, בשתחשב ותשקל בדעתך, את הדרך היותר טובך, שאריך אתה ללבת בה כדי לעשות רצון קונה - בוראן, שהוא הקב"ה, ובונתק

ציונים ומוקורות

הסיוע מן השמים בחירה הטובה, רק למי שעבוד את הקב"ה לשם ואחריך אמר הפסוק (שם ד, כז), 'אל התם ימינו ושםאל' הספר רגלה מרע'. ויש לבורר, מה הם הימין והשמאל, שהפסוק

לעשות את הדבר הנכון, אמנים אינם מגיע בשכלו להחלטה שהיא באמת החלטת הטובה. ומשמעותו הכתוב שיכל דרכיך יכווני, לומר, שאם הוא יעשה את שלול, וישקוול דרכיך, אז יסייעו מהן השמים, נראה שהוקשה לרביבנו, מה משמעינו פסוק זה, לדלאורה הוא דבר פשוט, שמי ששולק את מעשייו ודרכיו, ומוחשב הפסד מצוה כנגד שכחה וכור, לא יכול וילך בדרך הישראל. לכן מבאר רבינו, שהחדוש שמשמעותו הפסוק הוא, שלפעמים האדם חוץ נא. לשון הפסוק, 'אל מט ימין ושםאל קסר רגלה'

בפרשת שלח (אות ט). פירוש הפסוק בפושטו הוא, שkol את הורכים שאתה הולך בהם ברגוליך, כלומר, שkol את כל מעשיך לפני שתעתש, אם טובים הם, ואז יהיו כל דרכיך נכוונים. אמנם נראה שהוקשה לרביבנו, מה משמעינו פסוק זה, לדלאורה הוא דבר פשוט, שמי ששולק את מעשייו ודרכיו, ומוחשב הפסד מצוה כנגד שכחה וכור, לא יכול וילך בדרך הישראל. לכן מבאר רבינו, שהחדוש שמשמעותו הפסוק הוא, שלפעמים האדם חוץ

ברדרוש ציור העולמות פרק א', ופרש הרב חיים ויטאל (ע"ז חיים שער לב פ"ה) על דברי הozר ברשות תצוה דף קפר (עמד פ), בתרין נקדין איתפרשת וכו'.

שה"ש ב, א, שהן ערך הוא בדרכם, וروع ימין של עולם, והגיהנום בורוע שמאל. בגין הוא אומר (ירמיהו א, יד) 'מצפון תפתח הרעה'. עין באדם ישר (שבספר ע"ז חיים

זָרָע שְׁמַשׁוֹן הַמִּבּוֹאֵר

על הרשעים ולהענים, נפתח הצד צפון של העולם. עין באדם ישר (שבספר ע"ז חיים, למטה ר' חיים ויטאל) בברדרוש ציור העולמות פרק א' (ר' ובה חכין), ופרש הרב חיים ויטאל (ע"ז חיים שער לב פ"ה), על דברי הozר ברשות תצוה דף קפר ע"ב' בתרין נקדין איתפרשת וכו'.

זההיר שלא לננות אחריםם. וישhab זאת, בהקדם מה שידוע (עין זהה חדש שהי"ש ב, א, שהן ערך הוא בדרכם של העולם, שהוא הירוע ימין של עולם, והגיהנום הוא בצפון העולם, דהיינו בורוע שמאל, בגין הוא אומר (ירמיהו א, יד) 'מצפון תפתח הרעה' - שהגיהנום, שנברא כדי להביא רעה

ציוונים ומקורות

לשםאלו, והדרום לימינו, ועל כן קרא מורה 'קדם'. וואה לשון העז חיים שהובא בהערה להלן. הנה לשון הפסוק, ע"א אמר ה' אליו מצפון תפתח הרעה על כל ישבי הארץ'. נ. לשון העז חיים, בויה תבנן, שגיהנם הוא זרוע شمال, והוא צפון, והוא זרוע ימין, והוא צפון, והוא מלכות. וגן עדן הוא בדרום, ימין, והוא זרוע ימין, והוא כינה דמלכות. ולכן כמו שיש ווריין ומוקותם, אל רחם האשא, כן לכל האברים (הארץ) יש לה ווריין ההולכים אל זרוע ימין, והם הדרכים הפתחים מארץ ישראל לגן עדן, שהוא דרך חברון, המערה האבות, כי חברון הוא בדורם ירושלים. ונוגדים פחה לגיהנום, כמו שכחוב (ישעיהו לא, ט) 'זמנור לו בירושלים'. והנה בהיותם זרוע ימני לדורם, וזרוע شمال לצפון, וראי שפניה למורה ואחריה למערב, וראשה לשימים, שם ט' ספרות שבה, כנ' ל. ולן נברא אדם הראשון הוזר, פניו לזרחה, ואחריו נקבה, פניה למערב, וזה סוד שכינה במערב. נ. לשון העז חיים, וקדום שנברא אותן, נברא מאחר הוובא בזוהר פרשת תצוה קפ"ע"א [ע"ב], בתרין נקדין אתפרשת מלכו רshima, סטרוא רקודה, חד דיללה, וחוד דעתמא דאטוי כו', אשכחחו תלת נקדון בעלא. קיזור הדברים הוא, כי י' נקדותיהם, א' נקדוה עלאה טמירא בגין עדן. וא' נקדודה בירושלים, אמצעית דישובא לחוד, ולא לכלוי עלא, כמו נקדות גן עדן. כי נקדוא דסטרוא אחרא דחרובא. וזה בגין המאמר זה, והוא דרוש נעלם, וראוי להעלימו, כי כבוד אלקיהם הסתר דבר. נת. לשון הזוהר, בתרין נקדין אתפרשת מלכו שמי

מער'}. נב. במצבה דוד פירש, בכל דבר אל תהע עצמן ימין ושמאל מדרך המצוות, אבל מרע הסור גליק מכל וכל. אמנם ובינו מבאר את הפסוק באופן אחר. נג. לשון הזוהר, והוא טיבורה איהו נקודא דצין [טברו העולם, שמשם בראש הקב"ה את כל העולם, היא הנקרה של ציון], ומתחנן אתפשטו ארבע חוטין, לאربع טרין דעלמא [ומשם התפשטו ארבעה חוטים, לכיוון ארבע רוחות העולם], מורה ומערב צפון ודרום וכו', מההו חוט שנחט משם מזרח ומערב דורות [מאתו חוט שנחט משם מזרח ומערב], דאי היה ברייר דכל חילג זשהוא הבירוי יותר מכל השילג, והוא תוקפו], אתעביד מניה דרועא ימיא [נעשה מזה הזרוע הימנית של העולם], ואיהו ברייר דעיניגא זעלמא [ומשם זה המקום הנשומת], ואיהו נסתר גונז [ודאי עדן דעאל ביה האדם הנבחר של התענוגם], ודאי גן עדן דעאל ביה ואיהו לעיניגא דנסמthin [זהו המקום המוכן לעיניגו הנשומת], ודאי טמיר וגוני ימיא דכל חילג זומקם זה הוא נסתר גונז] וכו'. מההו חוט דאתmesh מסטרוא צפון [ומאותו חוט שנחט משם צפון]. אתעביד מניה ואחריו דרועא שמאלא [נעשה ממנו ונברא זרוע השמאלי של העולם], ודאי גיהנום מההו פסולת דחלג זשהוא הגיהנום שנברא מהפסולת של השילג], ואיהו לעונsha דנסמthin דחיביא [זהו המקום המוכן להעניש בו את נשומתייהם של הדושים החוטאים]. נד. צפון העולם נברא שמאל, ודורומו נברא ימין, כמו שנאמר (תהלים פט, יג) 'צפון וימין אתה בראתם' וגוי, לפי שבעמידת האדם ופניו למורה, הצפון הוא

פָנֵיה, כְּמַאֲמָר הַתְּנָא (אבות פ"א מ"ג), אֶל תָּהִיו בַּעֲבָדִים הַמְשֻׁמְשִׁים אֶת רַב עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָס, וּבָن הָוָא אָמַר (דברים יט, י) 'תְּמִימָם תְּהִיה עִם ה' אֱלֹהִיךְ'.

וַיַּדְוָעַ נַمֵּי, שָׁם הָאָדָם יַעֲבֹר אֶת בָּרוֹאָו מִירָאָת הַעֲנָשׂ אוֹ מַאֲהָבָת הַשְׁכָּר, אֵין זֶה עֲבוֹדָה שְׁלָמָה, שֶׁעָקֵר הַעֲבוֹדָה יִשְׁלַׁחַ לְהִזְוֹת בְּלִי שָׁום

זָרָע שְׁמַשׁוֹן הַמְבֹזָאָר

תָּהִיו בַּעֲבָדִים הַמְשֻׁמְשִׁים אֶת רַב עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָס - שְׁכָר עַל הַעֲבוֹדָה, אֶל הָוָא כַּעֲבָדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת רַב שְׁלָא עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָס. וּבָנ הָוָא אָמַר (דברים יט, י) 'תְּמִימָם תְּהִיה עִם ה' אֱלֹהִיךְ' - שְׁתָהָא עֲבוֹדָתָךְ לְהַקְּבִּיחָה תְּמִימָה וְשְׁלִימָה, כְּלָוָמָר, לְשָׁם שְׁמִים בְּלִבְדֵּךְ, וְלֹא מִירָאָת הַעֲנוֹשׁ, אֶל מַאֲהָבָת הַשְּׁכָר^ט.

וַיַּדְוָעַ נַמֵּי, שָׁם הָאָדָם יַעֲבֹר אֶת בָּרוֹאָו, רק מִפְנֵי יִרְאָת הַעֲנָשׂ שִׁגְיָעָה אֶם לֹא יַעֲבֹר אֶת בָּרוֹאָו, אֹו מַאֲהָבָת הַשְׁכָר שַׁתְּגִיעָה אֶם יַעֲבֹר אֶת בָּרוֹאָו, אֵין זֶה עֲבוֹדָה שְׁלָמָה - מַוְשָׁלָמָת^ט, לְפִי שֶׁעָקֵר הַעֲבוֹדָה שְׁהָאָדָם עוֹבֵד אֶת לְהַקְּבִּיחָה, יִשְׁלַׁחַ לְהִזְוֹת בְּלִי שָׁום פָנֵיה - בְּלִי שָׁום כּוֹנוֹנָה עַצְמִית, כְּמַאֲמָר הַתְּנָא (אבות פ"א מ"ג) אֶל

צִיוֹנִים וּמוֹקוֹרוֹת

בְּחִכְמָתָה, כִּי שָׁאַקְבֵּל כָּל הַבְּרִכּוֹת הַכְּתוּבֹת בָּה, אָוּ כִּי שָׁאַכְחֵה לְחַיִּים הָעוֹלָם הָבָא, וְאַפְּרוֹשֵׁ מִן הַעֲבִירוֹת שְׁהַזְּהִירָה תּוֹרָה מִזֶּה, כִּי שָׁאַנְצֵל מִן הַקְּלָלוֹת הַכְּתוּבֹת בְּתּוֹרָה, אָוּ כִּי שָׁלָא אַכְרֵת מְחַיִּים הָעוֹלָם הָבָא, אֵין רָאוּי לְעַבּוֹד אֶת ה' עַל הַדָּרְךָ הַזָּה, שְׁהַעֲבֹד עַל דָּרְךָ זֶה, הָוָא עוֹבֵד מִירָאָה וְאַינְהָ מַעַלְתָּה הַנְּבִיאִים וְלֹא מַעַלְתָּה הַחֲכָמִים, וְאֵין עוֹבְדִים ה' עַל דָּרְךָ זֶה אֶלָּא עַמִּי הָאָרֶץ וְוּהָנִים, וְהַקְּטָנִים שְׁמַחְנָכֵנִין אָוֹתָן לְעַבּוֹד מִירָאָה, עַד שְׁתָרְבָה דָעַתָּן וַיַּעֲבֹדוּ מִאֱהָבָה. הַעֲבֹד מִאֱהָבָה, עֹסֶק בְּתּוֹרָה וּבְמִצּוֹתָה, וְהַולֵּן בְּנִתְבִּוֹת חַכְמָה, לֹא מִפְנֵי דָרְבָּ בְּעוֹלָם, וְלֹא מִפְנֵי רִיאָת הָרָעָה, וְלֹא כִּי לִירְשָׁה הַטּוֹבָה, אָלָא עֲשָׂה הָאִמְתָּה מִפְנֵי שְׁהָוָא אִמְתָּה, וְסֹוף הַטּוֹבָה לְבָא בְּגַלְלָה, וְמַעַלְתָּה זֶה אַיִלְלָה מִאָד וְאֵין כָּל חַכָּם וּוֹכֵה לָה, וְהָיָה מַעַלְתָּה אַבְרָהָם אַבְנֵינוֹ שְׁקָרָאוּ הַקְּדוּשָׁ בְּרוֹךְ הָוָא אַהֲבָוָה, לְפִי שְׁלָא עַבְדָּ אֶלָּא מַאֲהָבָה, וְהָיָה הַמַּעַלְתָּה שְׁצָנוֹנָה בְּהַקְּדוּשָׁ בְּרוֹךְ הָוָא עַל יִדֵּי מָשָׁה שְׁנָאָמָר (דברים יט, י) 'זַעֲהָבָת אֶת ה' אֱלֹקִיךְ', וּבְזַמְן שִׁיאָהָוב אָדָם אֶת ה' אֱהָבָה הָרָאוִיה, מִיד יַעֲשֶׂה כָּל הַמִּצְוֹת מִאֱהָבָה. וּרְאָה בָּזָה, בְּאֶרְחָות צְדִיקִים (שְׁעַר יְרָאת שְׁמִים) וּבְשַׁלְּוחָה (עֲשָׂרָה מְאִמּוֹת מְאִירָה שְׁלִישִׁי וּבְבִיעֵי אֶת צָדָ). ס. לְשׁוֹן הַמְשֻׁנָּה, אַנְטִיגּוֹס אִישׁ סְכוּם קָבֵל מְשֻׁמָּעָן הַצְדִּיקָה, הָוָא הָיָה אָמַר, אֶל תָּהִיו בַּעֲבָדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת רַב עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָס, אֶל הָוָא הַשְׁמֻשִׁין אֶת רַב שְׁלָא עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָס, וְיִהֵי מַרְאָה שְׁמִים עֲלֵיכֶם. ס.א. הַנָּה רְשִׁי' פִּירְשָׁ, 'תְּמִימָם תְּהִיה', הַתְּהִלָּה עִמּוֹ בְּתִמְיּוֹת, וְעַסְקָה

סְטוּרָא דְקָרוֹשָׁה [בְּשִׁתְיָה נְקוּדֹת נְבוּלָת מִלְכֹוֹת שְׁמִים, שְׁהָיָא צִדְקָרוֹשָׁה] חַד דִילָה, וְחַד דְעַלְמָא דָאַת נְאַתָּה שְׁלָה, וְאַתָּה שְׁלָה הַעֲלָמָה הַבָּא, שְׁהָיָה בְּבִינָה], נְקוּדָה עַלְהָא טְמִירָה [וְנְקוּדָת הַבִּינָה, הָיָה נְקוּדָה עַלְיָוָנה סְטוּמָה], וְעַל דָא קִימָא בְתְרִין נְקוּדָן [וְעַל דָילָה דָקְדָעָה בְשִׁתְיָה נְקוּדֹת]. נְקוּדָה שְׁלָמָה דָקְדָעָה שְׁדָלִים אַמְצָעִיתָא דְכָל יְשֻׁבָּא [הַנְּקוּדָה שְׁלָה, שְׁהָיָה יְסִידָה דְרָחֵל עַומְדָתָה תְּחִתָּה מְכוֹנוֹת יְרוּשָׁלָם שְׁלָמָה, שְׁהָיָה אַמְצָעִיתָא שְׁלָל הַיְשִׁוּבָה], נְקוּדָה דָנְטָלָא מַאֲיָמָא עַלְהָא טְמִיאָה אַיְוָן גַּן עַזְן דָרְעָא [נְקוּדָה הַסְּטוּמָה שְׁהָיָה בְחִנָּתָה פִי הַטּוֹבָר, שְׁדָרָ שְׁמָשָׁס מַדּוֹר הַנְּשָׁמוֹת], נְקוּדָה הַמְלֹכוֹת שְׁפָעָמָיִם, וְהָיָה כָּנְגֵד גַּן עַדְן הָרָקָן לְכָל סְטוּרִין [הַעֲוֹמֵד בְאַמְצָעָה כָל הַעוֹלָם לְכָל הַצְדִּיקִים], דְחוּרִיבָו וַיְשֻׁבָּא וְכָל סְטוּרִין דְעַלְמָא נְשֵׁל הַחוּרָבָן וְשֵׁל הַיְשָׁוֹבָן וְכָל צְדִיקִי הָעוֹלָם, דְהִיָּינוּ אָם נְעַרְקִין אֶת כָל אַוְרָקָן הַגּוֹף מִקְפָּה רְגֵל וְעַד רְאֵשׁ, תְּהִיה נְקוּדָת מִחְצִיתָוָיִם הַטּוֹבָר, שְׁהָוָא מִזְוָעֵץ בֵין חַצִּי הַעֲלִילִין שְׁאֵין בָּוּ, וּבֵין חַצִּי הַתְּהִלָּה שְׁיַשְׁבָּוּן. נִפְ. כִּמְבוֹאָר בְּעַכְרָה זְרוֹה (יט, א), 'בְּמִצְוֹתָיו חַפֵּץ מַאֲדָר' (תַּהֲלִים קְבִּיבָה, א), אָמַר רְבִי אַלְיָזָר, בְּמִצְוֹתָיו, וְלֹא בְשָׁכָר מִצְוֹתָיו, וְהִיָּינוּ דְתָנָן, הָוָא הָיָה אָמַר, אֶל תְּהִיָּה כָּל הַתְּהִלָּה כְעַבְדִּים הַשְׁמֻשִׁין אֶת רַב שְׁלָא עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָס, אֶל הָיָה כְעַבְדִּים הַשְׁמֻשִׁין אֶת רַב שְׁלָא עַל מִנְתָּה לְקַבֵּל פָּרָס. וְזה לְשׁוֹן הַרְמָבָ"ס (הַלְלוֹת תְּשׁוֹבָה פִי ה"א-בּ), אֶל יִאמֶר אָדָם, הַרְיֵנִי עֲשָׂה מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְעַסְקָה

וְהַתְּקַרְבֵּן לְדֶרֶךְ הַטּוֹבָה לְפִי שַׁהְיָא טוֹבָה
וְאַהֲבָה בְּעֵינֵי הַמְּקוֹם.

קסוק כל רצבי איש זה בעיניו וכי
וּבְדֶרֶךְ זה יִבָּא רַבְסּוֹק 'בֶּל דֶּרֶךְ אִישׁ
נַזְךְ בְּעֵינָיו וְתָבֵן רַוְחוֹת ה' (משל טו, כ). לְפִי שֶׁבֶל אַדְם צוֹפָה לְהַעֲשֵׂר,
וּמְבֹונָה אֵת לְבָבוֹ, שָׁאֵם יִתְהַגֵּעַ עַשְׂרֵה אוֹ
יִתְהַיהֵ לֹא אַיִלָּה הַצְּלָחָה, לְעַשְׂוֹת הַטּוֹב
וְתִשְׁרֵר בְּעֵינֵי ה'). וּלְפָעָמִים אַיִלָּוּ יִכְלֵל
לְהַשְׁגֵּן תֹּאוֹת לְבָבוֹ, לְפִי שְׁחַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הָעוֹד יִדְעַ שָׁאֹתָה הַצְּלָחָה וְאַוְתָה הַעֲשֵׂר
בְּשִׁבְילָ שָׁהְוָא רֵעַ וִשְׁנוֹא לְפִנֵּי הַמְּקוֹם,

וּזְהָוּ שָׁאֵם הַכְּתוּב, אֵם תְּرֵצָה שְׁמָן
הַשְׁמִים יִסְׁיוֹד בְּמַחְשְׁבָתָה,
לְבָרֵר הַיּוֹתֵר טוֹב אוֹ לִילְךְ בְּדֶרֶךְ הַיּוֹתֵר
טוֹבָה, אַזְרִיךְ שְׁתַחְתִּיהָ הַמַּחְשְׁבָה וּפֶה
וְתִהְזָרֵה, וְלִשְׁמָן שָׁמִים לְגַמְרֵי. וּזְהָוּ אֵל
תְּמַת יִמְין וּשְׁמָאל', לֹא תַחֲשֵׂב לֹא בְּשָׁכֶר
חָנֵן עַרְן שָׁהְוָא לְצַד יִמְין, וְאַף לֹא לְעַנְשֵׂש
הַגִּיהַנְם שָׁהְוָא לְשְׁמָאל', אַלְאָ הַסְּרֵר רְגָלֵךְ
מְרָעֵה (משל שם), תַּרְחַק עַצְמָךְ מִדְרָךְ תְּרֵעֵה,
בְּשִׁבְילָ שָׁהְוָא רֵעַ וִשְׁנוֹא לְפִנֵּי הַמְּקוֹם,

זרע שְׁמַשׁוֹן הַמִּבּוֹאָר

וְהַתְּקַרְבֵּן לְדֶרֶךְ הַטּוֹבָה, לְפִי שַׁהְיָא טוֹבָה
וְאַהֲבָה בְּעֵינֵי הַמְּקוֹם, וְתַעֲבֹרֵד לִפְנֵי
הַקְּבָ"ה מַאֲהָבָה.

הַעֲבֹד לְהַקְּבָ"ה בְּכָל לְבָבוֹ,
יִסְׁיעַ הַקְּבָ"ה בַּיּוֹדוֹ שֶׁלֹּא יִתְאֹהֶה לִמְהָ שָׁאֵנוּ טוֹב לוֹ
וּבְדֶרֶךְ זה - שְׁתַחְבָּאֵר שְׁהַקְּבָ"ה מִסְּעֵי
לְהַאֲדָם לְבַחוֹר בְּדֶרֶךְ הַנְּכוֹנָה, יִבָּא רַבְסּוֹק
(משל טו, ב) 'בֶּל דֶּרֶךְ אִישׁ נַזְךְ בְּעֵינָיו וְתָבֵן
רַוְחוֹת ה' (ט). לְפִי שֶׁבֶל אַדְם צוֹפָה - מַצְפָּה
וּמְקוֹוה לְהַעֲשֵׂר עַצְמָוֹ בְּמִזְמָן רָב, וּמְבֹונָה
לְבָבוֹ - וְחוֹשֵׁב בְּעַצְמָוֹ, שָׁאֵם יִתְהַגֵּעַ עַשְׂרֵה, אוֹ
יִתְהַיהֵ לֹא אַיִלָּה הַצְּלָחָה בְּעַסְקֵיו וַיִּתְרַבֵּה
מִמְנוֹ, שִׁיכְלֵל עַל יָדֵינוּ יִתְוֹר לְעַשְׂוֹת הַטּוֹב
וְתִשְׁרֵר בְּעֵינֵי ה').

וְאַמְנֵן, לְפָעָמִים אַיִלָּוּ יִכְלֵל לְהַשְׁגֵּן תֹּאוֹת
לְבָבוֹ לְהַעֲשֵׂר וְלְהַצְּלָחָה בְּעַסְקֵיו, לְפִי
שְׁחַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִדְעַ, שָׁאֹתָה הַצְּלָחָה

צִוְנִים וּמִקוּדּוֹת

יְרַאֲתָךְ עַם ה' אֱלֹקִין, יְרַאֲהָ שְׁלִימָה לְשֵׁם שְׁמִים
בְּלִבְדֵּךְ, וּבְלִי פְנִיות. ס.כ. בְּמִצּוֹדֶת דָוד פִּירְשֵׁה,
שֶׁלְלָ דָרְךְ נַכְלָ סִדְרָ הַנְּגָגוֹתִי שֶׁל [] אִישׁ, זֶק [טָהוֹר
וַיִּשְׁרָאֵן] בְּעֵינָיו, לְפִי שַׁהְאָדָם אַיִלָּוּ רַוְאָה חֻבָּה לְעַצְמָוֹן.
וְאַמְנֵן ה' הָוּ בְּתוֹךְ רַוְחָו שֶׁל כָּל אַדְם, וַיִּדְעַ הוּא

וַחֲצֵפהּ לֹא... וְהַרְבָּמִין פִּירְשֵׁה, 'חַמִּים תְּהִיָּה', שְׁרָק מִנּוֹ
יַחֲבֹרְךָ לְבָדוֹ נְדֹרֶשׁ הַעֲתִידּוֹת, מַנְכִּיאוֹ אוֹ מְאַנְשֵׁי
חַסִּידִים, רְצֹנִי לְוֹמֶר אֲוֹרִים וּתוֹמִים. וְלֹא נְדֹרֶשׁ
מַהְבוּרִי שְׁמִים וְלֹא מְזֹולָתָם. אַמְנֵן מְדִבְרֵי רַבִּינוּ
נְרָאָה, שְׁמַפְרֵשׁ 'חַמִּים תְּהִיָּה עַם ה' אֱלֹקִין', שְׁתַחְיָה

אינו טוב לו, כמו שהתפלל על זה דתינו למה שהוא רואה שיריה טוב להרים.

אבל זה יגרם צער לאש הגה, משום ה' כי, אמר 'כל הרבי איש נז בעיניו' - נראה לו שהם טובים במחשבותיו. אבל הקדוש ברוך הוא, אם תראה טוב ותאזרתיו. וכן הוסיף, אם תראה טוב וישר וכל מעשיך יהיה לשם שמים, גל

שלמה בשכנה הבית (שם"ר לא, ח). משום ה' כי, אמר 'כל הרבי איש נז בעיניו' - נראה לו שהם טובים במחשבותיו. אבל הקדוש ברוך הוא, 'תבן רוחות' - מתקן המחשבות לטוב,

זרע שמשון המבוادر

לחקב"ה, אבל הקדוש ברוך הוא 'תבן רוחות', כלומר, ככלומר, מתקן^ט המחשבות של האדם לטוב, דתינו, שהוא משפייע לאדם, רק לפי מה שהוא שיחיה טוב להרים. ואם הקב"ה מכיר בלב המתפלל, שהעשרות וההצלחות יהיו לרעתו ויבטלוהו מעבודת הקב"ה, הוא מונע אותם ממנה אף על פי שהתפלל עליהם.

אבל מכל מקום, הרי זה שהאדם אינו מקבל מה שהtau�ה לו והתפלל עליו, יגרם צער לאיש הזה, שהוא להבל מיטומתו - מחשבותיו, ותאזרתיו - שהוא מtau�ה להתעשר, ונתקבלה תאזרתו. וכן הוסיף הוסיף הפסוק שם תראה טוב וישר, וכל מעשיך יהיה לשם שמים, כמו שכותב (שם

ואותו העשר אין טוב לו, לפי שארובה הם יגרמו לו לסור מעבודת הקב"ה, כמו שהתפלל על זה שלמה בשכנה את הבית - בית המקדש וחנכו, שאפילו אם האדם יתפלל לפני הקב"ה בבית המקדש שיתן לו עשרה, מכל מקום, אם הקב"ה מכיר בלב המתפלל, שאם יתעורר יבוט בתקב"ה, לא ישרנו לא מלא הקב"ה את בקשו, ולא ישרנו (שם"ר לא, ח)^{טט}.

משום ה' כי, אמר שלמה המלך במשל, 'כל הרבי איש נז בעיניו', כאמור, כל רצונותיו של אדם בעין העשירות וההצלחות בעולם הזה, נראה לו שהם טובים במחשבותיו - שחוشب בדעותיו שהעשרות והצלחה יסיעוhero בעבודתו

ציונים ומקורות

זהו, יונחת לאיש הכל דרכיו אשר תעדת לבבו כי אתה ידעת לבדוק את לבב כל בני האדם, אם הוא טובע בניהם, ואתה יודע שייהיו מכעיסין לפניך, אל תתן לו. וכן אם תבע נכסים ואתה יודע שעחיד לבעט בהן, אל תנתן לו. ס"ד. ובינו מבאר תיבת אשר פרע את לבבו, כי אפה לברך ירעך את לבב בני העזם. וזה לשון המדרש, כיון שבנה שלמה את הבת, אמר להקב"ה בתפלתו, רבנן העולם, אם יש אדם שיתפלל לפניך שתנתן לו ממון, ואתה יודע שרע לו, אל תנתן לו. ואם ראתך אדם ככל דרכיו אשר תדע שנאמר (ד"ה ב, ז) יונחת לאיש הכל דרכיו אשר תדע את לבבו, ע"כ. וזה לשון המדרש מהו מהו (פרשת תרומה ט), אבל ישראל כשהוא מתפלל לפניך בבית

אם באמת דרכיו זכאים או לא. סג. ודרשת חז"ל היה מהפסיק שאמר שלמה בחונכת בית המקדש (דברי הימים ב, ו, ל), יאקה תשמע מן המשמים מclin שבחף וסלחת, גונפתה לאיש פכל דרכיו אשר פרע את לבבו, כי אפה לברך ירעך את לבב בני העזם. וזה לשון המדרש, כיון שבנה שלמה את הבת, אמר להקב"ה בתפלתו, רבנן העולם, אם יש אדם שיתפלל לפניך שתנתן לו ממון, ואתה יודע שרע לו, אל תנתן לו. ואם ראתך אדם ככל דרכיו אשר תדע שנאמר (ד"ה ב, ז) יונחת לאיש הכל דרכיו אשר תדע את לבבו, ע"כ. וזה לשון המדרש מהו מהו (פרשת תרומה ט), אבל ישראל כשהוא מתפלל לפניך בבית

וְיֶבֶל פָּעֵל ה' לְמַעֲנָהוּ' (שם פסוק ד), כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא ברא אלא לבבodo (אבות פ"ז, מ"ד, יומא לה, א), ואם תהייה ראיו לעשר ויהיה לטוב לך, יהיה בבבodo של הקדוש ברוך הוא לך. ברוך הוא לך.

אל ה' מעשיך דרכיך ואו יפנו ממחשובתיך' (שם פסוק ג), שהקדוש ברוך הוא יעשה שלא Tab'a بلבד שום מחשבה ותאות, זולת מה שתוכל להשיג, ואו לא יהיה לך עצבון.

זרע שמיישן המבוואר

לא ברא אלא לבבodo (אבות פ"ז מ"ד, יומא לה, א). וכך הוא כוונת הפסוק, שאם תהיה ראיו לעשר, ויתה לטוב לך - שידוע לפני הקב"ה שתשתמש בעושך רק לעבודת הקב"ה, ולא תבוא ח"ז לבוט בו מהמתו, תהיה בבodo של הקדוש ברוך הוא לך.

וזהו השינוי שבדין פסוקים אלה, בין מה שהתרבא בתחלת הדורush בעניין דוד המלך, שאף שמתחלת החשב דוד המלך להכטול מן התורה ולהתעסק בתענוג הגוף, כיוון שכונתו רק לשמו יתרך, לבסוף נתן הקב"ה בדרותו שאינו צריך להכטול ולהתענג. וכך גם יתן הקב"ה בדעת העובדו לשם, שלא יחפוץ בעשיותו ושאר הצלחות העולם זהה, אם לא יהיו לטובותם.

טו, ג"ה געל אל ה' מעשיך - סכט מעשיך אל ה', כולם, תעשה את כל מעשיך לשם שמים, ואו - בשכר זאת, יבנו ממחשובתיך' - יתבססו ממחשובתיך, כולם, שהקדוש ברוך הוא יעשה, שלא Tab'a בלבד שום מחשבה ותאות, זולת מה שתוכל להשיג - מה שטوب לך באמת כפי רצונו של הקב"ה, ואו לא יהיה לך עצבון - אם לא תשיג העשיותו, או ההצלחות האחרות, שהרי לא נთווית להם כשיינים כפי רצונו של הקב"ה.

הקב"ה משפט עוצר לאדם אם על ידי כן יתרבה כבodo בעולם ונאמר בפסוק שלאחריו (שם טז, ד"ו) 'בל פָּעֵל ה' לְמַעֲנָהוּ', ומפסוק זה דרשו בגמרא, שביל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו,

ציוונים ומקורות

תחזוק הכרתו יותר מזה בחמלת הבורא על ברואו, ירצה במה שהיא מגורת האלקים לו בלבו ובלשוןנו ובנהראו ובנטרו, וישמה בכל אשר עשה לו האלקים, ממות וחימס וירוש ועוור וחולין, לא יכסוף לו לוחת מה שבחור לו האלקים, ומשליך נפשו וגופו שרחה לו, ונמסר אל האלקים, ומשליך נפשו וגופו אל דינו, ולא יגביר עניין, ולא יבחר זולת מה שהוא בו מעוניינו וולמי, כמו שאמר אחד מן הבוחנים, לא השכמתה מעולם בעניין והתאותית לו לולתו. כי לשון הפסוק, כל פועל ה' למענהו גם רשות ליום רעה. סה. תמצית הדורש: א. דוד המלך היה

להתבונן בעוותם ולהתחזק בתקונם. כי לא ניתן לנצח את התולدة, מבלי עזרת שמים, והשם 'בוחן' לברות' (משל' ז, ג), וכאשר יבקש האדם להזכיר לב עבירות השם וליראותו, יעוררו על תקון הלב וישור המדות. תוכן. עניין 'תכני עמודיה סלה' (תמלחים עה, ד), ילו נתכנו עלילות' (שמואל א, ב, ג). וכן נמצא עניין תקון בקי"ף, מן הקל ומן הדgross, 'און וחקר תקן משלים הרבה' (קהלת יב, ט), 'מעוות לא יכול לתקון' (שם א, טו). סה. לשון הפסוק, 'כל ה' מעשיך ייכנו ממחשובתיך'. ס. וכן כתוב בחוכות הלכבות (שער הבוחן פ"ז) ו"ל, וכאשר

ציוונים ומקורות

ולעסוק בהם בתורה. ג. המונע את עצמו מטענוגי הגוף, כדי שלא יחלה במחלה מרעה שchorה מחמת הדאגות והטרדות של המלוכה, ולקיים בכך המצוה לשמרו על בריאותו. ב.אמין לאחר מכן, התבונן דוד בפסוקים, והבין שניים שאין מתבטל מה תורה, ישמרתו הקב"ה שלא יחלה במחלה מרעה שchorה. ג. העובד להקב"ה בכל לבו, יסייעו הקב"ה שלא יתאהה למה שאינו טוב לו כדי שלא יהיה צער מכך. ג. הקב"ה משפיע עושר לאדם אם על ידי כן יתרבה כבוד ה' בעולם.

חפץ להתבטל מן התורה ולהתענג בטענוגי הגוף, כדי שלא יחלה במחלה מרעה שchorה מחמת הדאגות והטרדות של המלוכה, ולקיים בכך המצוה לשמרו על בריאותו. ד. הסiouן מן השמים לבחרויה בדרך הטובה, הוא רק למי שעבד לשמה. ה. הקב"ה אינו משפיע עשרות למי שאין העשירות טוב לו. ג. העובד להקב"ה בכל לבו, יסייעו הקב"ה שלא יתאהה למה שאינו טוב לו כדי שלא יהיה צער מכך. ג. הקב"ה משפיע עושר לאדם אם על ידי כן חזר בו ממחשבתו הראשונה, והחליט שלא להתענג בטענוגי הגוף, אלא לחזור לבתי מדרשות

הוֹצָאַת אֶחָתָה

לקראת חודשי הקיץ ניתן להציג את הספר הראשון שהיכר רבנו ספר 'תולדות שמושון' על פרקי אבות שיצא לאור בהוצאה חדשה ומפוארת אותיות גדולות מאיroot עיניים, מנוקד עם ציוני מראי המקומות ותרגומים מאמרי חז"ל והזהר מארמית לשון הקודש.

מפואר ומאיר עיניים

מנוקד . מראי מקומות
תרגום לשוה"ק .

הביאו
ברכה
לبيתכם

לפרטים: ארץ ישראל 02-80-500-66450 05271-

ארה"ב 347-496-5657

יעט גהען כחוויות הספרים